

Unistuste analüüsi lühikokkuvõte

Uuendatud: 2025-08-22 19:48:34

Käesolev analüüs annab ülevaate hakkablooma.ee kogutud unistustest. Unistusi koguti nii koolidest, gruppidest kui ka üksikutelt unistajatelt. Üldistatavusele seavad piirid vastuste kogumise meetoodika erisused (grupis unistajad vs üksikud unistajad) ja fakt, et suurem osa unistusi koguti gruppides vastajatelt. Näiteks isegi kui proovida gruppide vastuseid dekomponeerida üksikute unistajate tasemele, võivad need erineda sellest, millest inimesed üksi unistavad. Siiski annab olemasolev andmestik aluse leida võimalikke seoseid metaandmete ja unistuste vahel ning püstitada täpsemaid uurimisküsimusi tulevikuks.

Mõned leiud:

- **Üldjoontes on unistused mitmekülgsed.** Unistatakse nii majanduslikust edust, edukast karjäärist kui ka sotsiaalsest kaasatusest ning väarikast elust ja vananemisest.
- **Isiklike ja grupis loodud unistuste vahel on näha erisusi.** Viimased kipuvad olema rohkem seotud ühiskonna, sotsiaalse keskkonna ja ühiste väärtustega.
- **On näha seoseid vastajate vanuse, soolise koosseisu ja unistuste vahel.** Näiteks gruppides, kus mediaanvanus on kõrgem, unistatakse suurema tõenäosusega väarikast elust ja vananemisest. Madalama mediaanvanusega gruppides unistatakse tõenäolisemalt rohkem karjäärist ja tööst.
- **Tihti kipuvad sarnaste valdkondade unistused koos esinema** (eriti sotsiaalse õigluse, looduskeskkonna ja innovatsiooniga seotud unistused).
- Unistuste elluviimiseks tahavad unistajad (elukestvalt) **õppida, teha koostööd, seada selgeid eesmärgi ning olla sotsiaalselt vastutustundlikud.**

Lisaks käesolevale analüüsile on unistajate andmestikku kasutatud ka teistes analüüsides. Nende kohta leiad infot [siit](#) ja [siit](#).

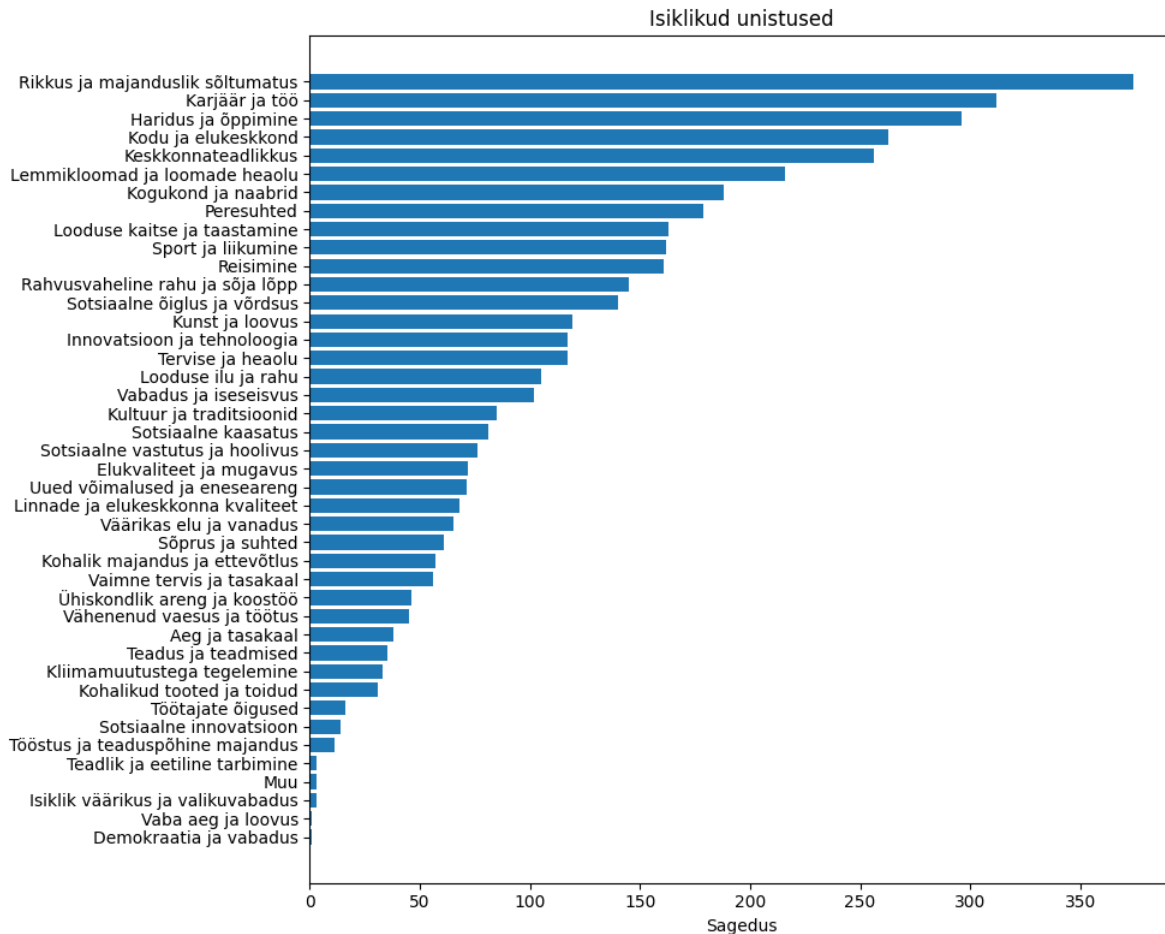
Andmed ja nende töötlemine

Kokku analüüsiti 1233 grupi- ja individuaalvastust. Enamik vastajaid olid koolilapsed (kes vastasid gruppides). Lisaks eristati inimeste eraldi kirjeldatud unistused ning grupis ühiselt arutatud unistused. Siiski tasub meele pidada, et kuna ka isiklike unistuste kirja panemine toimus grupis, võib seegi fakt mõjutada unistuste jaotust. Täpsema ülevaate andmetest leiad alapeatükkidest „**Andmed**” ja „**Üldine ülevaade**”.

Andmete töötlemiseks kasutati gpt-4o-mini, et eraldada tekstidest täpsem metaandmestik ning kategoriseerida unistusi. Täpsem ülevaade andmete töötlemisest on alapeatükkis „**Andmete töötlemine**”.

Unistuste kategooriad

Tehisaru abil kategoriseeriti unistused ligi 40 kategooriasse (kategooriate nimekirja ja kirjelduse leiad lisast 1). Klassifikaatori väljatöötamisel kasutati nii isiklike kui ka grupi unistusi. Allpool on toodud isiklike unistuste jaotus.

Kõige populaarsem on „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**”, millele järgneb „**Karjäär ja töö**” ning „**Haridus ja õppimine**”. Kindlasti on siin näha valimis tugevalt esindatud kooliõpilaste mõju. Kuid väga kaugele maha ei jää ka keskkonna, kogukonna, sotsiaalse õigluse jms teemad. Ajastu märgina on samuti suhteliselt tugevalt esindatud „**Rahvusvaheline rahu ja sõja lõpp**”.

Unistused on seega vägagi mitmekesised ning seotud vastajate eluetapiga. Näiteks üksikuid unistusi lugedes võis algklasside õpilaste puhul unistuseks olla endale lemmiklooma saamine, samas kui mõne eakama vastaja puhul oli unistuseks väarikas vananemine. Inimeste unistused sõltuvad vähemalt osaliselt unistaja käsil olevast eluetapist.

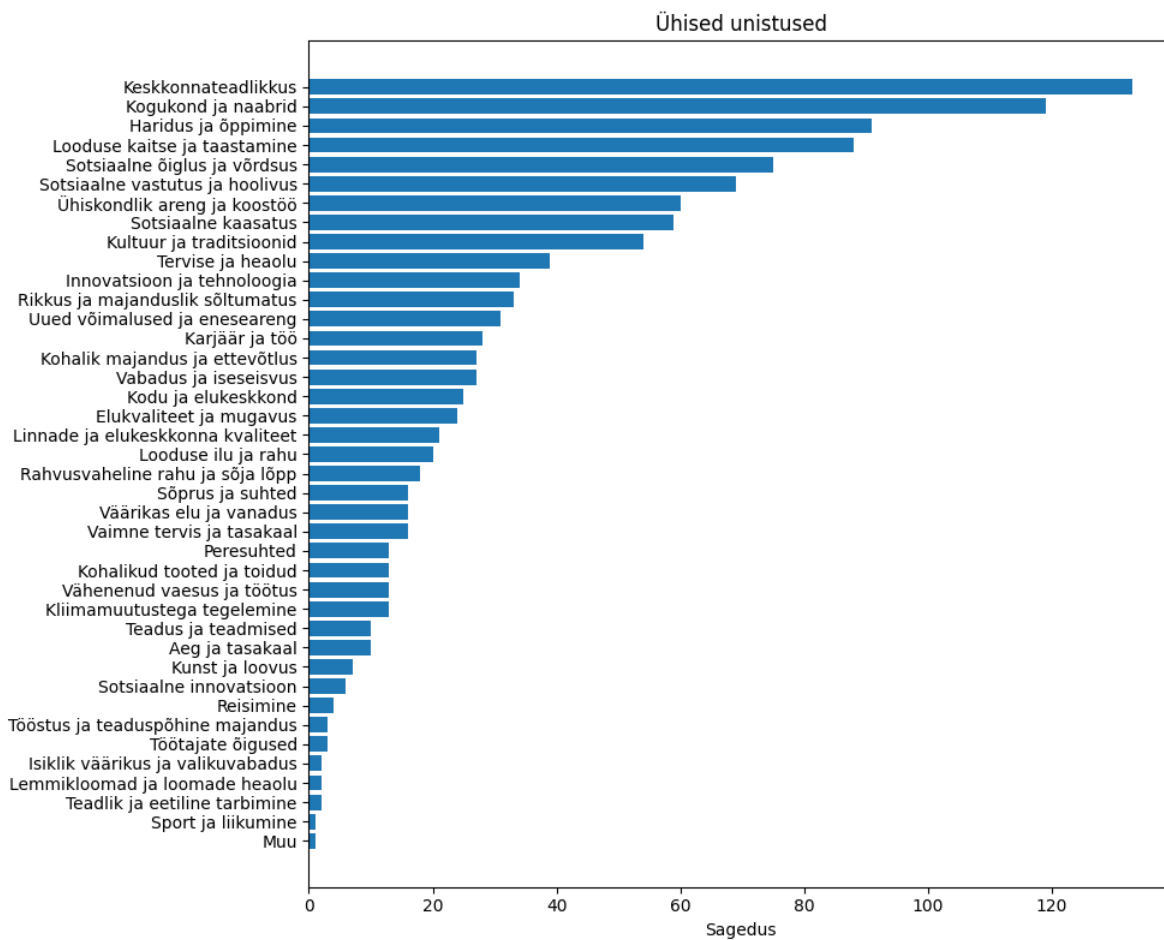
Huvitav erinevus unistustes ilmneb siis, kui võrrelda isiklikke unistusi grupis ühiselt loodud unistustega. Siin tasub silmas pidada, et ühiseid unistusi panid kirja gümnaasiumiõpilased ja gruppides unistajad (seega üks-ühele võrdlust teha ei saa).

- **Ühised unistused** kipuvad olema rohkem seotud ühiste väärtuste, ühiskonna ja keskkonnaga.

- **Isiklikud unistused** keskenduvad sagedamini individuaalsetele soovidele ja vajadustele.

See näitab, kuidas ühiselt unistamine võrreldes üksinda unistamisega toob teistsuguse tulemuse: ühiselt unistame pigem asjadest, mis puudutavad kogu gruppi, ning vähem vaid indiviidi vajaduste rahuldamisest.

Siiski on nii isiklikel kui ka ühistel unistustel oluline ühisosa ning kindlasti ei tasuks neid vastandada.

Unistustest selgema ülevaate saamiseks jaotati need *World Value Survey* väärtuskategooriatesse.

- Iga kasti ülemine tase näitab väärtuskategooriat ning alumine tase konkreetset unistuse kategooriat.

- Iga kasti pindala näitab, mitu unistajat või gruppi pakkus konkreetse unistuse (ja sellega seotud väärtuskategooria) välja.

Näiteks unistuse „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” pakkus välja 374 unistajat. See kuulub väärtuskategooriasse „**Majanduslikud väärtused**”, milles kokku on 819 unistust.

Kuna iga grupp või unistaja võis kirja panna mitu unistust, ei moodusta kastide pindalad 100% kogumahust (vaid on suuremad). Kastide pindala on siiski hea viis võrrelda erinevate väärtuskategooriate suhtelist populaarsust.

Isiklike unistuste väärtuskategooriatest on kõige populaarsemad:

- **Majanduslikud väärtused**
- **Subjektiivne heaolu**

Samas ei jää kaugele maha ka:

- **Keskkonnateadlikkus**
- **Poliitika ja ühiskond**

<IPython.core.display.HTML object>

Interaktiivne unistuste jaotus väärtuskategooriatesse on nähtav ka [siin](#).

Ühiste unistuste väärtuskategooriate jaotus on veidi teistsugune.

- Kõige suurem kategooria on „**Poliitika ja ühiskond**”,
- sellele järgneb „**Keskkonnateadlikkus**”,
- ning „**Sotsiaalne kapital ja usaldus**”.

Ühised unistused on seega tugevamalt seotud ühiskonna, keskkonna ja sotsiaalse poolega.

Kindlasti võib unistuste jaotust mõnevõrra muuta (näiteks kas „**Sotsiaalne kaasatus**” peaks kuuluma kategooriasse „**Poliitika ja ühiskond**” või „**Sotsiaalne kapital ja usaldus**”), kuid see ei muuda põhijäreldusi.

<IPython.core.display.HTML object>

Ühiste unistuste väärtuskategooriatesse jagunemise interaktiivne graafik on leitav [siit](#).

Teod

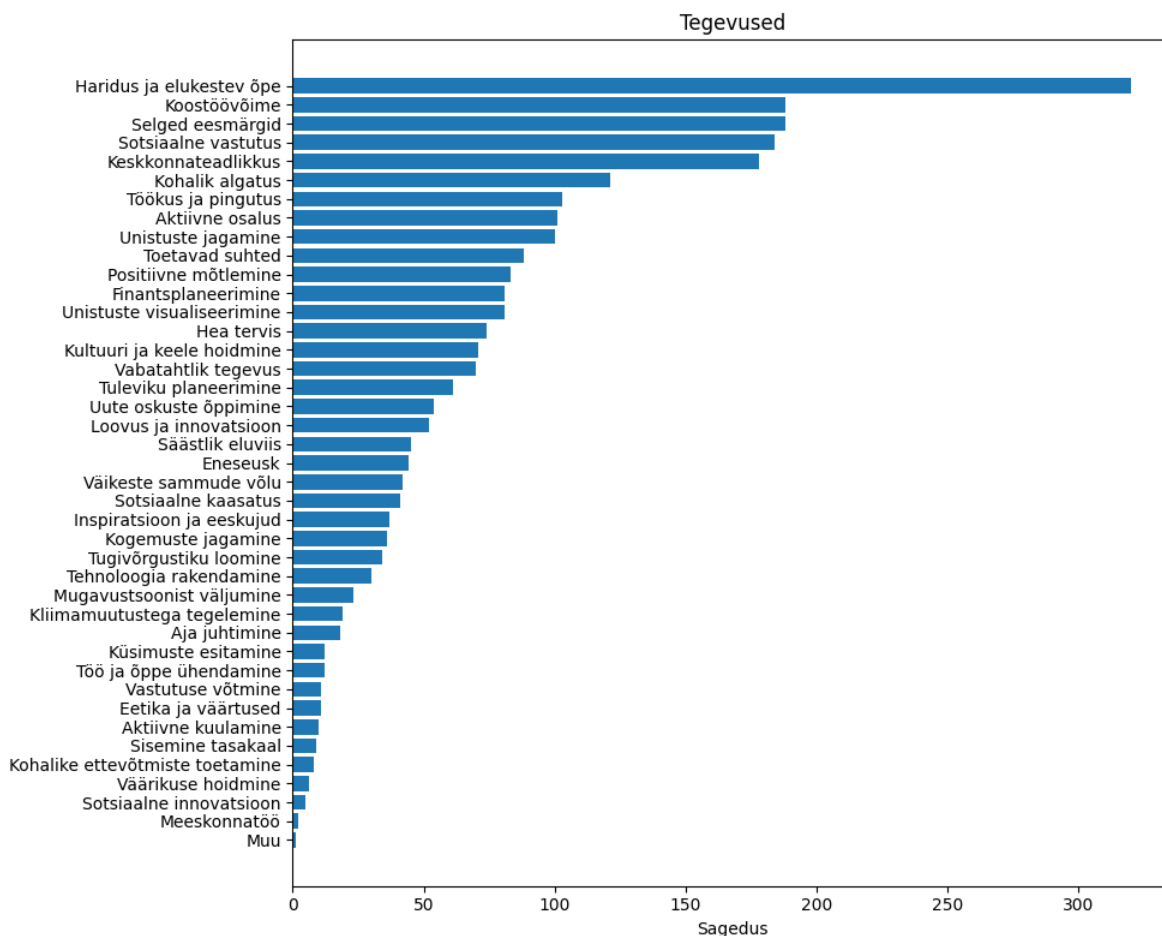
Unistajatel paluti lisaks kirjeldada, mida nad saaksid teha, et unistusi ellu viia. Järgnevalt on toodud tehisaru abil loodud tegude kategoriseering (täpsem kirjeldus on lisa 2).

Tegude osas domineerib **haridus ja elukestev õpe**. Lisaks peetakse oluliseks:

- koostöövõimet,
- selgeid eesmärke,
- sotsiaalset vastutust,
- keskkonnateadlikkust.

Samuti on esindatud ka järgmised teemad:

- vaimne tervis,
- toetavad suhted,
- tervise hoidmine,
- tehnoloogia rakendamine.

Mudel: vanused ja isiklikud unistused

Vastustest hakkas silma, et mõned unistuste kategooriad võivad olla tugevamalt seotud unistajate vanusega. Täpsema seose väljaselgitamiseks modelleeriti olemasoleva info alusel unistuste loomise protsess (vt alapeatükki „**Mudel**”).

Mudel võimaldab arvesse võtta suuremat hulka seoseid ja proovida elimineerida *tagauksi* – tegureid, mis mõjutavad samaaegselt nii sisend- kui ka väljundmuutujaid ning võivad peita tegelikke või tekitada kunstlikke mõjusid. Detailsemas analüüsis on toodud ka kirjeldava statistikaga saadud tulemused, mida on kasulik kasutada võrdluseks.

Kuna andmete kogumine ning vastamise viisid on olnud mitmekülgsed, võib mõni oluline seos mudelist siiski välja jääda. Seetõttu ei tasu tulemusi võtta puhta tõena. Tulemuste tõlgendamisel tasub olla tähelepanelik: näiteks kui grupi mediaanvanus kasvab, ei tähenda see automaatselt, et vanemad inimesed ise unistavad mingist teemast rohkem või vähem. See

tähendab hoopis, et kõrgema mediaanvanusega grupid kalduvad rohkem või vähem unistama mingist teemast.

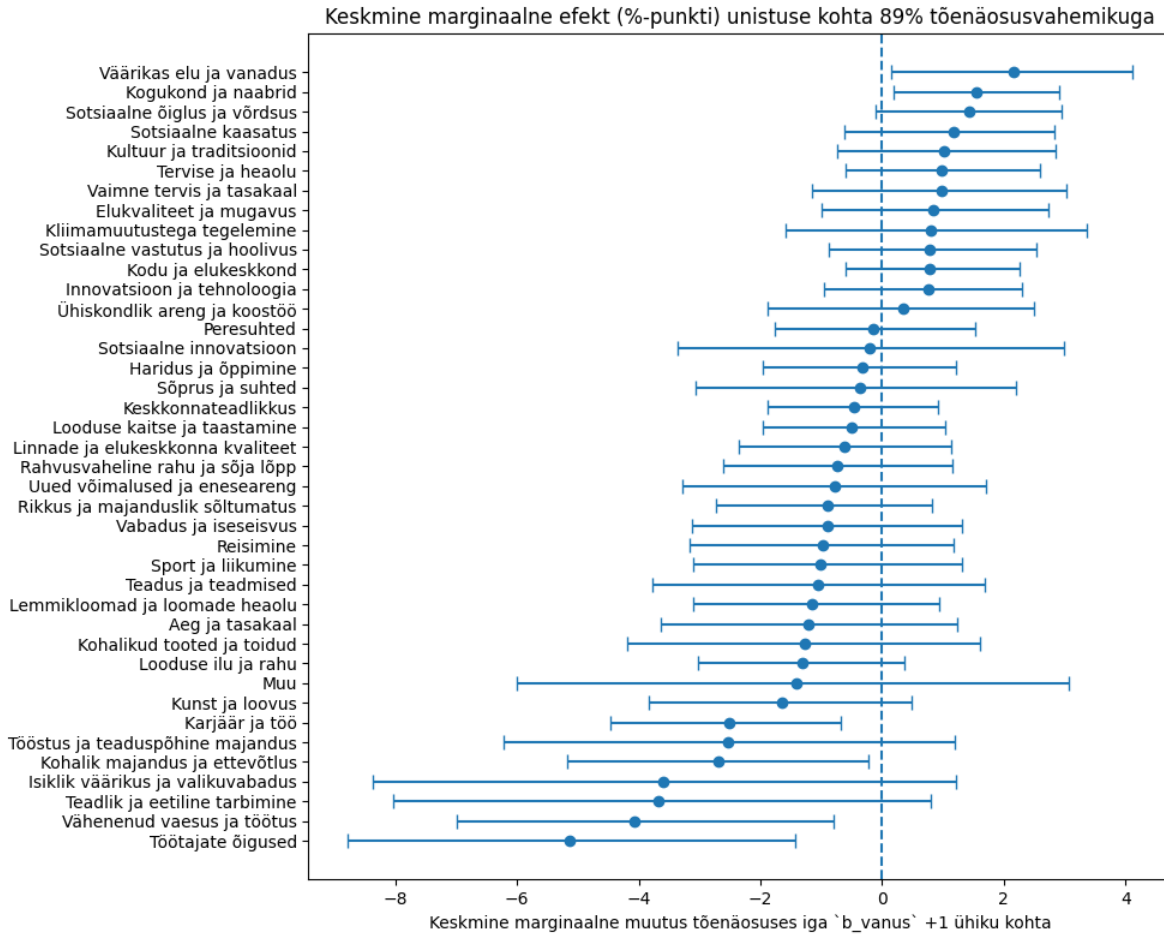
Mudel annab koos tõenäosusvahemikuga infot selle kohta, kui tugev ja selge on seos unistajate grupi mediaanvanuse ja unistuste kategooriate vahel.

- Kui tõenäosusvahemik on **täielikult üle 0**, viitab see selgele positiivsele mõjule unistuse tõenäosusele.
- Kui tõenäosusvahemik on **täielikult allpool 0**, viitab see negatiivsele mõjule.
- Kui tõenäosusvahemik **sisaldab 0**, on mõju ebaselge – pole võimalik kindlalt öelda, kas mediaanvanus suurendab, vähendab või ei mõjuta kategooria tõenäosust.

Oluline on rõhutada, et mudeli tulemused näitavad **otseseid mõjusid**, mitte võimalikku kogumõju.

Alljärgnevad tulemused näitavad:

- „**Väärikas elu ja vanadus**” ning „**Kogukond ja naabrid**” muutuvad tõenäolisemaks gruppide vanuse kasvades (ühe standardiseeritud vanuse ühiku suurenemisel kasvab „Väärikas elu ja vanadus” umbes 2 protsendipunkti võrra).
- „**Töötajate õigused**”, „**Vähenenud vaesus ja töötus**”, „**Karjäär ja töö**” ning „**Kohalik majandus ja ettevõtlus**” on tõenäolisemad pigem nooremate vastajatega gruppides.
- Teiste kategooriate puhul on tõenäosusvahemikud suhteliselt laiad, mistõttu väga kindlaid järeldusi on keeruline teha.

Mudel: naiste osakaal ja isiklikud unistused

Sarnaselt saab analüüsida, kui palju mingi unistuse tõenäosus kasvab või kahaneb, kui naiste osakaal grupis suureneb või väheneb. Selle muutuja tulemuste tõlgendamisel tasub kindlasti olla ettevaatlik.

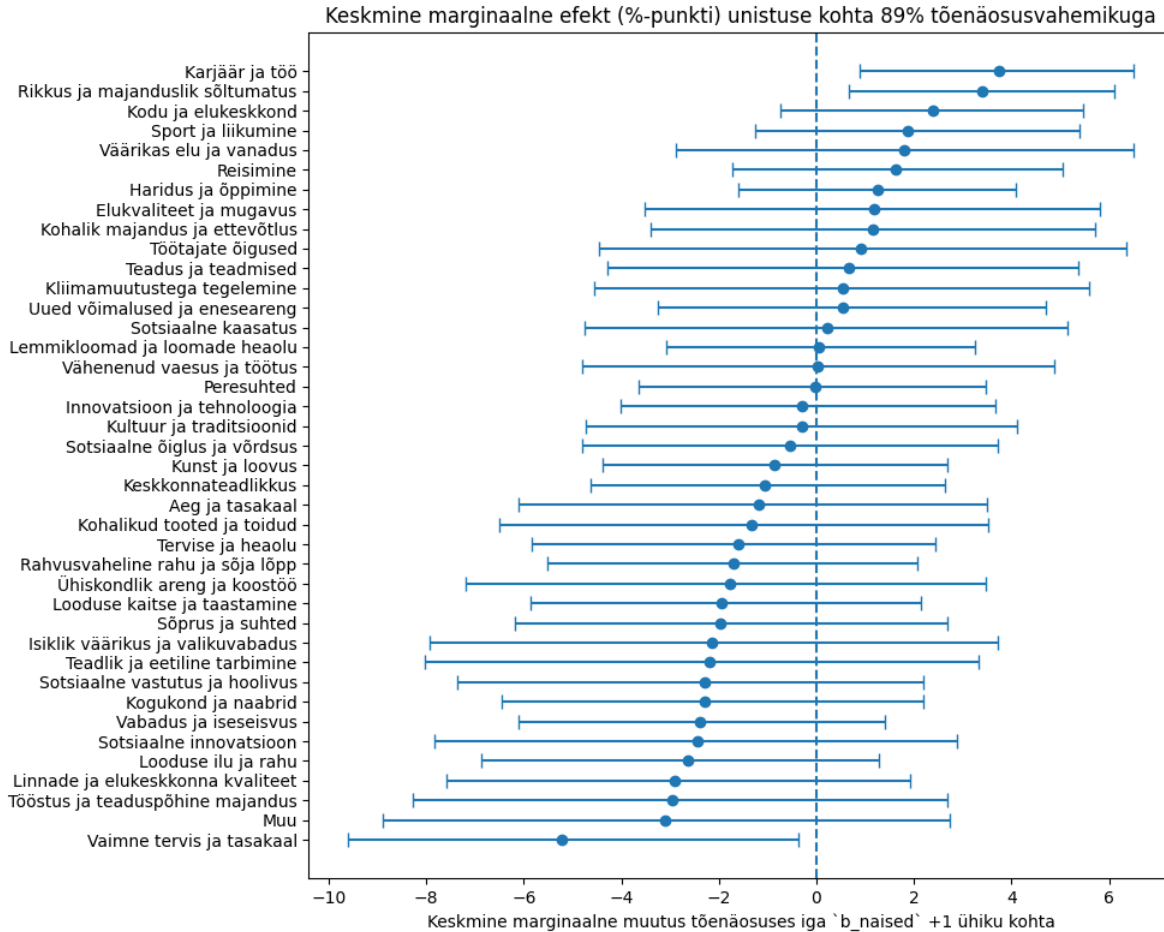
Erinevate mudelite puhul oli unistuste kategooriate nimekiri, mis omasid seost naiste osakaaluga unistajate grupis, mõnevõrra erinev. See võib viidata sellele, et mõni oluline seos või muutuja, mis mõjutab nii naiste osakaalu kui ka kirjeldatud unistusi, on mudelist puudu. Selliste muutujate lisamine võib tulemusi oluliselt muuta.

Sellegipoolest näitab model:

- Naiste osakaalu kasvades (0% → 100%) suureneb „**Karjäär ja töö**” ning „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” tõenäosus (u ~3%-punkti).

- „Vaimse tervise ja tasakaalu” kategooria tõenäosus väheneb.

Need tulemused pakuvad huvitavaid hüpoteese tulevasteks analüüsideks, mis aitaksid selgitada, kas leitud seosed on püsivad või pigem seotud konkreetse andmestiku ja selle kogumise iseärasustega.

Mudelisse lisati ka unistajate asukoht (omavalitsuse täpsusega). Erinevate omavalitsuste efektid ei olnud aga suured ega üksteisest selgelt eristatavad.

Sellel on kaks peamist põhjust:

1. mudeli iseärasus (andmete osaline *poolimine*),
2. enamike omavalitsuste kohta oli vaid üksikuid andmeid.

Seega, kui andmeid oleks rohkem, võivad piirkondlikud erisused unistustes paremini esile tulla.

Koosesinemised

Kuna ühes tekstis (grupis) oli võimalik välja tuua mitu unistust, saab vaadelda ka unistuste koosesinemisi. Kõige lihtsam viis on lugeda, mitu korda mingi unistuste paar koos esines. Alljärgnevalt on toodud kõige sagedasemad seosed.

- „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” esineb 374 korda ning „**Haridus ja õppimine**” 296 korda. Mõlemad unistused esinesid koos ühes tekstis 111 korral.
- „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” ning „**Karjäär ja töö**” esinesid koos 154 korral – loogiline, kuna töö on tihti rikkuse aluseks.
- Huvitav on näha koos esinemas „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” ning „**Lemmikloomad ja loomade heaolu**”. Võimalik selgitus on põhiline unistajate grupp: kooliõpilased, kes on oma karjääri alguses ja unistavad nii majanduslikust sõltumatusest kui ka lemmikloomadest.
- Samuti esineb „**Rikkus ja majanduslik sõltumatus**” koos „**Kodu ja elukeskkonnaga**” 97 korral. Need unistused võivad olla unistajate jaoks olulised nii, et üks ei tuleneks teise arvelt.
- Omaette seoste klaster moodustavad keskkonnaga seotud teemad: „**Keskkonnateadlikkus**”, „**Looduse kaitse ja taastamine**” ning „**Kogukond ja naabrid**”. Need seosed tunduvad loogilised, kuna keskkonnateadlikkus ja kogukondlikkus on vähemalt teatud määral omavahel seotud.

<IPython.core.display.HTML object>

Interaktiivne versioon on leitav ka [siit](#).

Lisaks prooviti ka teist meetodit unistuste koosesinemise leidmiseks. Selle meetodi tugevuseks on asjaolu, et see võtab arvesse, kui palju üks kategooria annab infot teise kohta (st kui teame, et unistati kategooriast X , siis kui palju annab see infot, et unistati ka kategooriast Y).

Seose tugevus on skaalal:

- **0** – unistused koos ei esine,
- **1** – unistused esinevad alati koos.

Alljärgnevalt toodud jooniselt on näha, et:

- **Innovatsioon ja teadus/teadmised** moodustavad ühe grupi.
- **Looduse kaitse ja keskkonnateadlikkus** moodustavad teise grupi.
- Kolmanda selge grupi moodustavad **sotsiaalse õigluse, kaasatuse ja sotsiaalse innovatsiooni** teemad.

- Neljanda grupi moodustavad **kohalik majandus/ettevõtlus** ning **tööstus ja teaduspõhine majandus** koos **elukvaliteediga**.

Suurenda graafikut, et seoseid paremini näha.

<IPython.core.display.HTML object>

Graafik on nähtav ka [siin](#).

Nõrgemaid seoseid oli veelgi, kuid siit saab järeldada, et tihtilugu olid unistajate teemad sarnastest valdkondadest ning ühest valdkonnast teise hüppamisi oli vähe.

Detailsem ülevaade

Eesmärk

Analüüsi eesmärk on paremini aru saada, millised mustrid unistajate andmetes peituvad. Raport proovib vastata järgmistele küsimustele:

- Millised on unistuste kategooriad?
- Millised on tegude kategooriad (mida ise või ühiselt teha saaks, et unistused ellu viia)?
- Millised on unistajate (gruppide) vanuselised ja soolised erinevused?

Analüüs on **kirjeldav** ning leitud seosed ei pruugi olla põhjuslikud. Andmetes on palju variatiivsust ning erinevate gruppide puhul on küsitud veidi erinevaid küsimusi. Seega on andmestikus palju müra ning põhjapanevate järelduste tegemine jääb lugeja enda vastutusele.

Oluline on arvestada ka järgmiste piirangutega:

- Gruppide moodustamine (nt vabatahtlikult vs koolis) on olnud erinev.
- Lõplike vastuste kujunemisel võib rolli mängida grupidünaamika.
- On kindlasti muutujaid, mis aitaksid tuvastada põhjuslikke seoseid, kuid mida käesolevas raportis ei käsitleta.

Piirangutele vaatamata on siiski võimalik tuvastada mõningaid üldiseid trende.

Andmed

Alljärgnevalt on toodud küsimused, mida küsiti erinevatelt gruppidele (sulgudes iga küsimuse järel on märgitud, mis analüüsi osas neid analüüsiti, kui seda osa pole, siis eraldi seda küsimust ei analüüsitud):

- *Gruppides unistajad*
 - **Grupiliikmete isiklikud unistused:** Mida sa enda ümber näed? Kus sa asud? Kuidas see välja näeb? Kes selles maailmas veel sinuga on? Mida te teete? Millised helid või hääled sind ümbritsevad? Kas on mõni lõhn, mõni maitse, mis seda tulevikku iseloomustab? Mis on juhtunud? (isiklikud unistused)
 - **Meie grupi ühine unistus:** Milles on laua ümber istujad ühel nõul? Milline on unistuste ühisosa? Sõnastada laudkonna ühine unistus (ühised unistused)
 - **Ühine tegutsemine:** Mida me kõik koos saame nende unistuste ellu viimiseks teha? Mida grupi liikmed üksi saavad teha oma unistuse ellu viimiseks? (tegutsemine)
- *1.-4. klass*
 - **Küsimus 1:** Millest sina unistad? Kas mõni sinu unistus on juba täitunud? (isiklikud unistused)
 - **Küsimus 2:** Mida sa nägid ja kuulsid tulevikus? Milline on Eesti siis, kui sina suur oled?
 - **Lisaküsimused**
- *5.-9. klass*
 - **Küsimus 1:** Mille üle sa väiksenä unistasid? Millest sa unistad praegu? (isiklikud unistused)
 - **Küsimus 2:** Mida sa nägid ja kuulsid oma mõtterännakul?
 - **Küsimus 3:** Milliseid samme saad sina ja me kõik koos täna teha, et unistuste suunas liikuda? (tegutsemine)
- *Gümnaasium*
 - **Küsimus 1:** Kui sa vaatad Eesti elu praegu – mis seal toimub? Mis teema on sulle hetkel oluline? Mõttele korra tagasi ajale, kui sina olid väike laps – millised olid sinu unistused? Kas need on tänaseks täide läinud? (isiklikud unistused)
 - **Küsimus 2:** Mida sa nägid ja kuulsid oma mõtterännakul?
 - **Küsimus 3:** Milliseid samme saad sina täna teha, et unistuste suunas liikuda? (tegutsemine)
 - **Küsimus 4:** Mis on meie grupi unistuste ühisosa? Mida me koos saame teha, et oma ühiste unistusteni jõuda? (ühised unistused)

- *Omaette unistajad*
 - **On aasta 2050, sa seisad samal päeval tuleviku Eestis ...** Mida sa enda ümber näed? Kus sa asud? Kuidas see välja näeb? Kes selles maailmas veel sinuga on? Mida te teete? Millised helid või hääled sind ümbritsevad? Kas on mõni lõhn, mõni maitse, mis seda tulevikku iseloomustab? Mis on juhtunud? (isiklikud unistused)
 - Mida saad täna teha oma unistuse ellu viimiseks? (tegutsemine)

Andmete töötlemine

Üldine analüüsiprotsess nägi välja selline:

- **gpt-4o-mini** (edaspidi *gpt*) abil eraldati veerust „*Idea*” küsimused ja vastused ning võimalusel muu info
 - prooviti eraldada isiklikud unistused, ühised unistused ning väljapakutud teod
 - prooviti leida vanused ning vastajate sooline jaotus
- gpt pakkus välja kategooriad unistuste ja tegevuste kohta (vt lõppu)
- gpt abil märgendati iga tekst sobivate kategooriatega (ühel unistusel võis olla mitu kategooriat)
- gpt abil seoti unistuste kategooriad väärtuskategooriatega, mille aluseks on *World Value Survey* väärtuskategooriad
- tulemusi analüüsiti, kasutades enamasti kirjeldavat statistikat ja graafikuid

Keelemudeli kasutamine tekitas kindlasti vigu ja ebatäpsusi, kuid need ei tohiks oluliselt mõjutada suuremat pilti, kuna ka andmetes endis on küsitavusi.

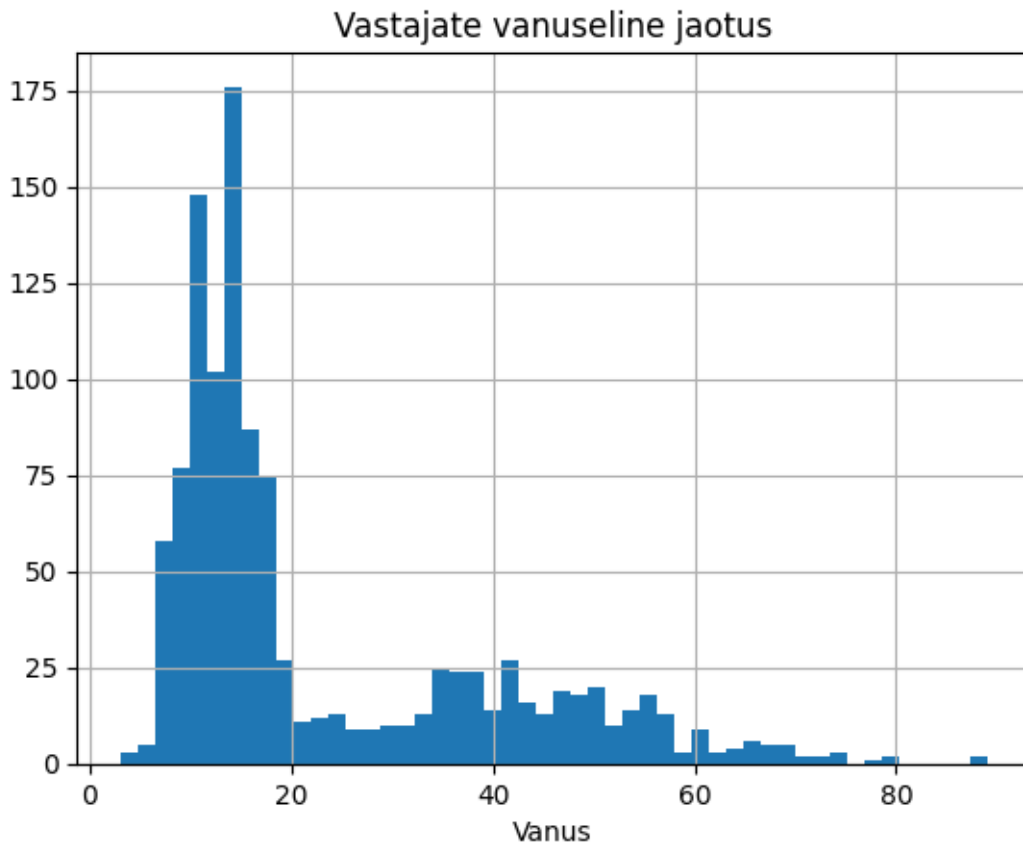
Näiteks:

- Vanuse kohta on failides eraldi veerg „*Age*”, kuid tekstidest eraldatud vanused erinevad mõnel juhul märkimisväärselt.
- Analüüsis kasutatakse grupiliikmete vanuseid, mis on eraldatud tekstist, kuna seal on rohkem infot. Nendest võetakse grupi kohta mediaan.
- Üksikute vastajate puhul kasutatakse vanuseid, mis on toodud veerus „*Age*”.

Üldine ülevaade

Vanused, sugu ja vastuste arv

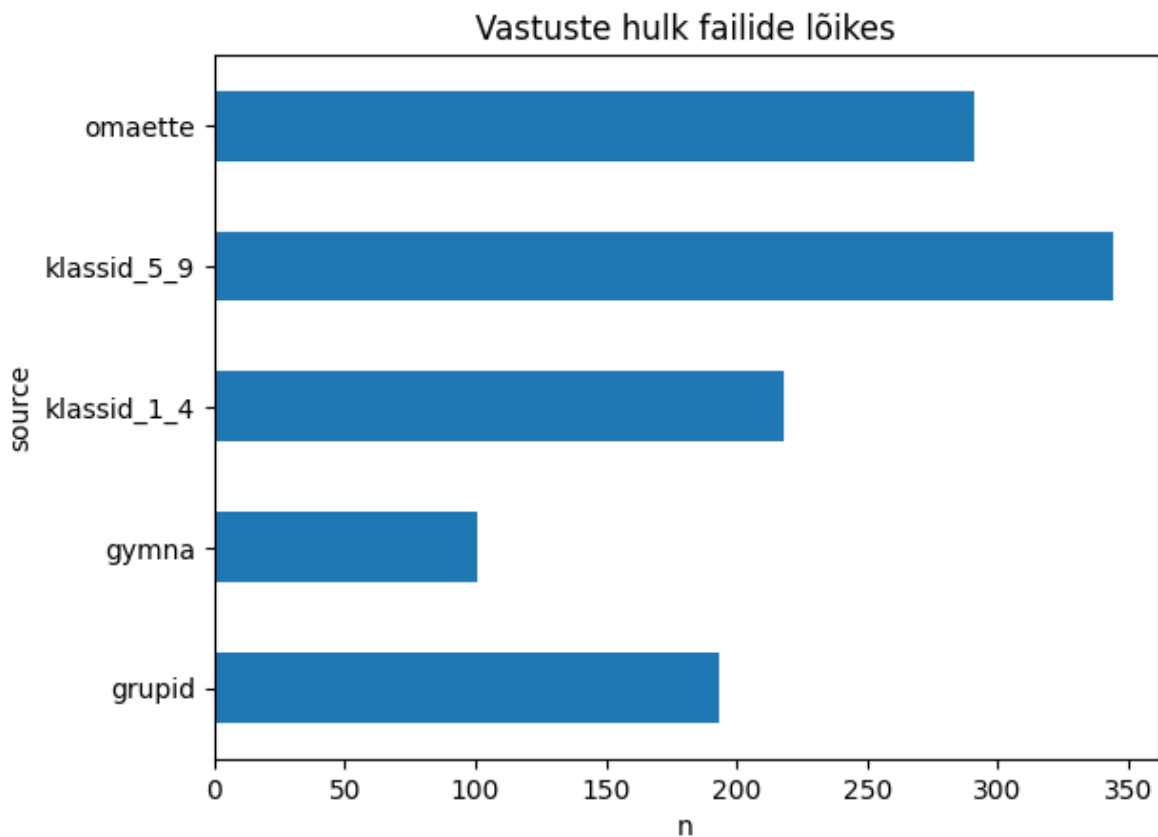
```
Text(0.5, 0, 'Vanus')
```


Enamik vastajaid on noored (gruppides vastajate kohta on toodud grupi vanuse mediaan), sest suur osa vastuseid tuleb koolidest, mida on näha vastuste arvust failide lõikes. Kindlasti pole toorandmed esinduslikud populatsiooni kohta.

Järgnevalt on toodud vastuste hulk failide (andmehulkade lõikes).

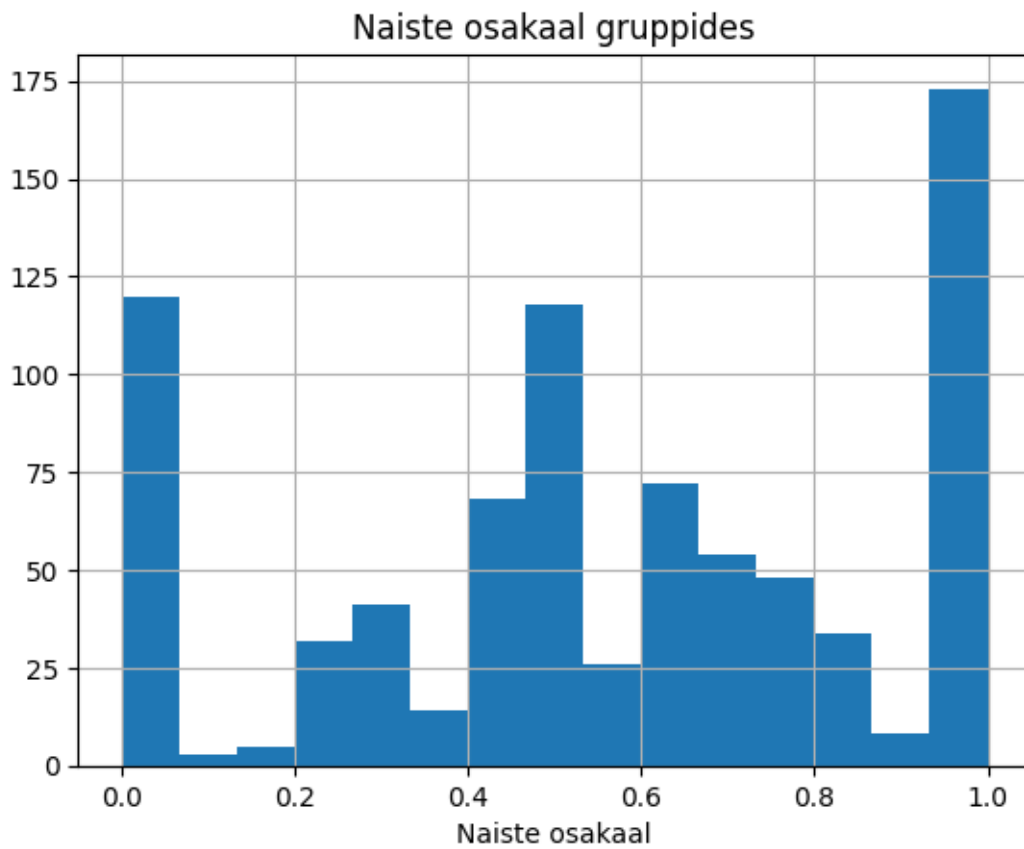
```
Text(0.5, 0, 'n')
```


Suurima hulga moodustavad 5.-9. klassi vastused. Sellele järgnevad omaette unistajad ja 1.-4. klassi vastajad. Seega enamik vastuseid pärinevad koolidest. Tähele tasub panna, et omaette unistajad on üksikud vastajad, kes ei unistanud gruppides (erinevalt teistes failides olevatest andmetest).

Paljudel juhtudel vastati gruppides, siis sellest tulenevalt on võimalik tuua välja gruppide üldine sooline jaotus. Tunnusena väljendab seda naiste osakaal gruppides.

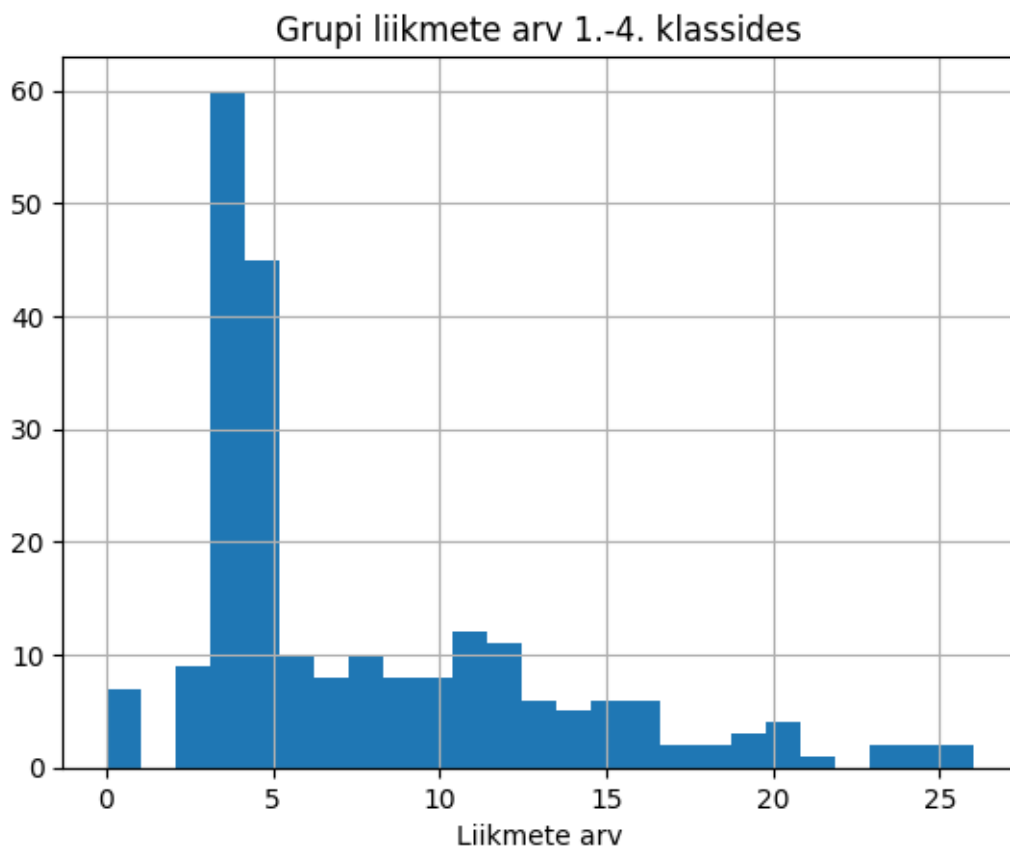
```
Text(0.5, 0, 'Naiste osakaal')
```

Grupi suurus

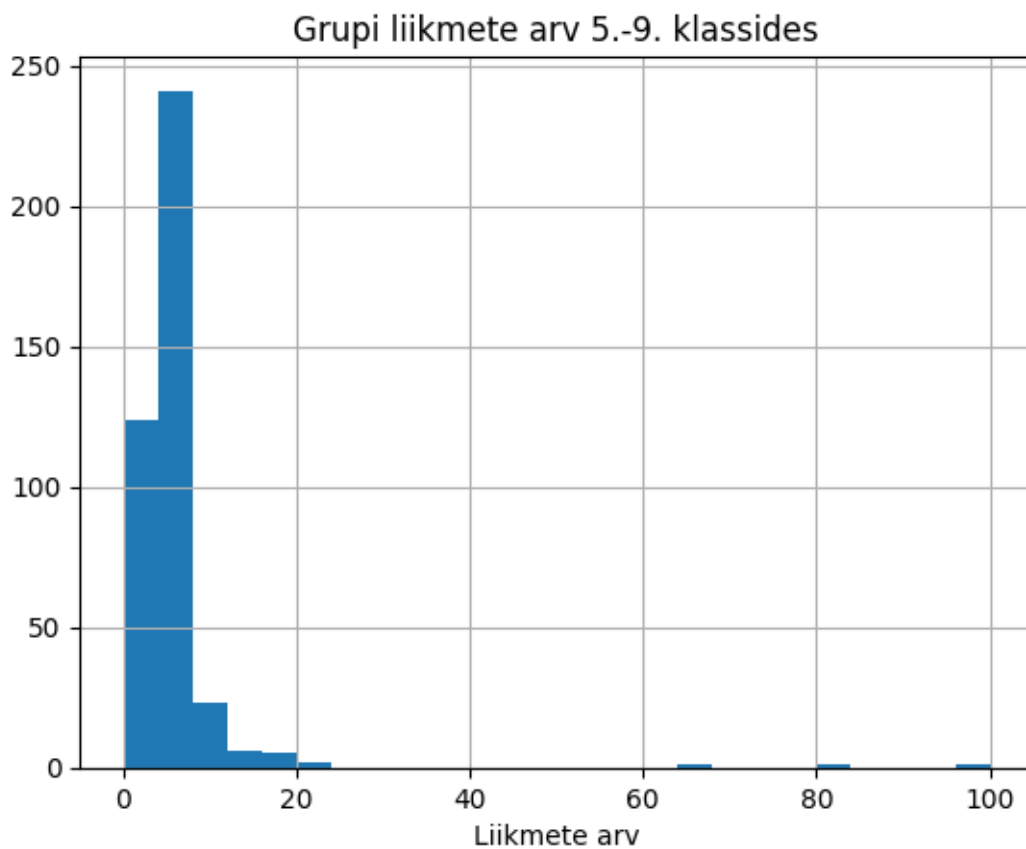
Vaatleme ka gruppide suurus (kui vastajad olid grupis).

```
Text(0.5, 0, 'Liikmete arv')
```


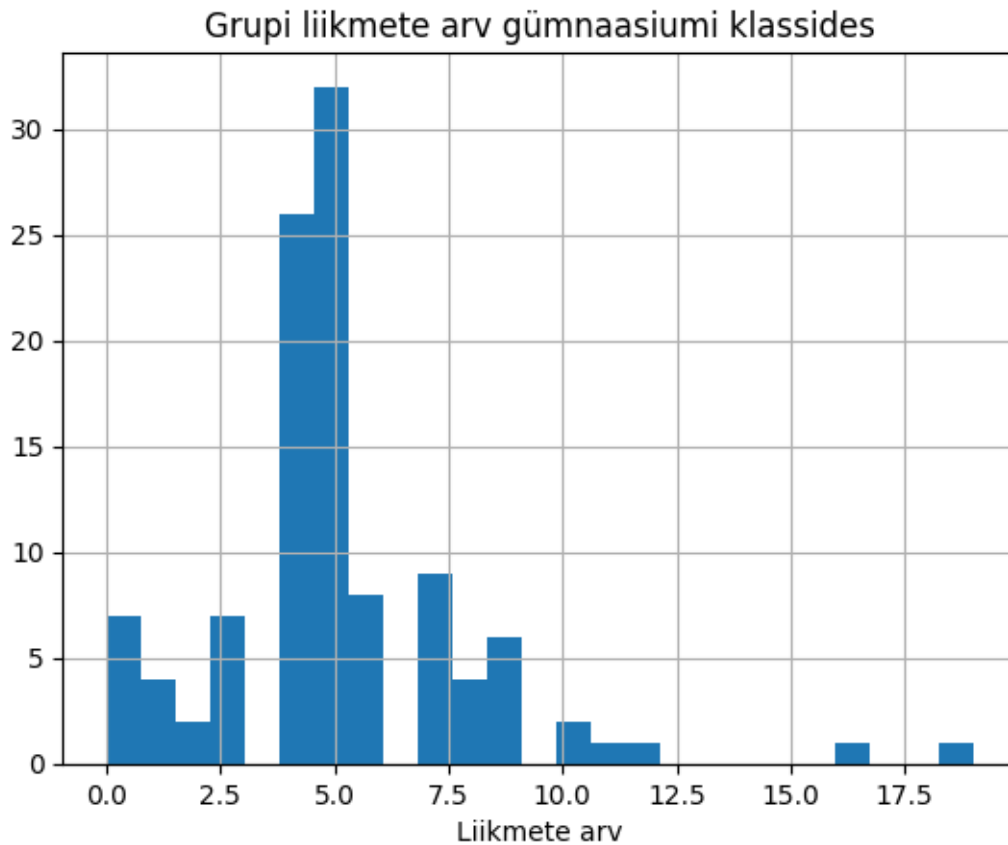
Suurimad grupid tunduvad olevat üpriski suured. Ei saa välistada, et mõni grupp koosneski ligi 20 vastajast.

```
Text(0.5, 0, 'Liikmete arv')
```


Siin tundub, et võib olla tegemist anomaalia, kus maksimumid ulatuvad 100ni (võimalik eksimuse andmete sisestamisel).

```
Text(0.5, 0, 'Liikmete arv')
```


Gümnaasiumites kogutud vastuste puhul tunduvad gruppide maksimumsuurused samuti väga suured, kuid enamik asub mõistlikus vahemikus.

Suuremate gruppide puhul tekib kindlasti küsimus kui palju oli võimalik igal liikmel ühises arutelus osaleda ning oma unistusi välja pakkuda.

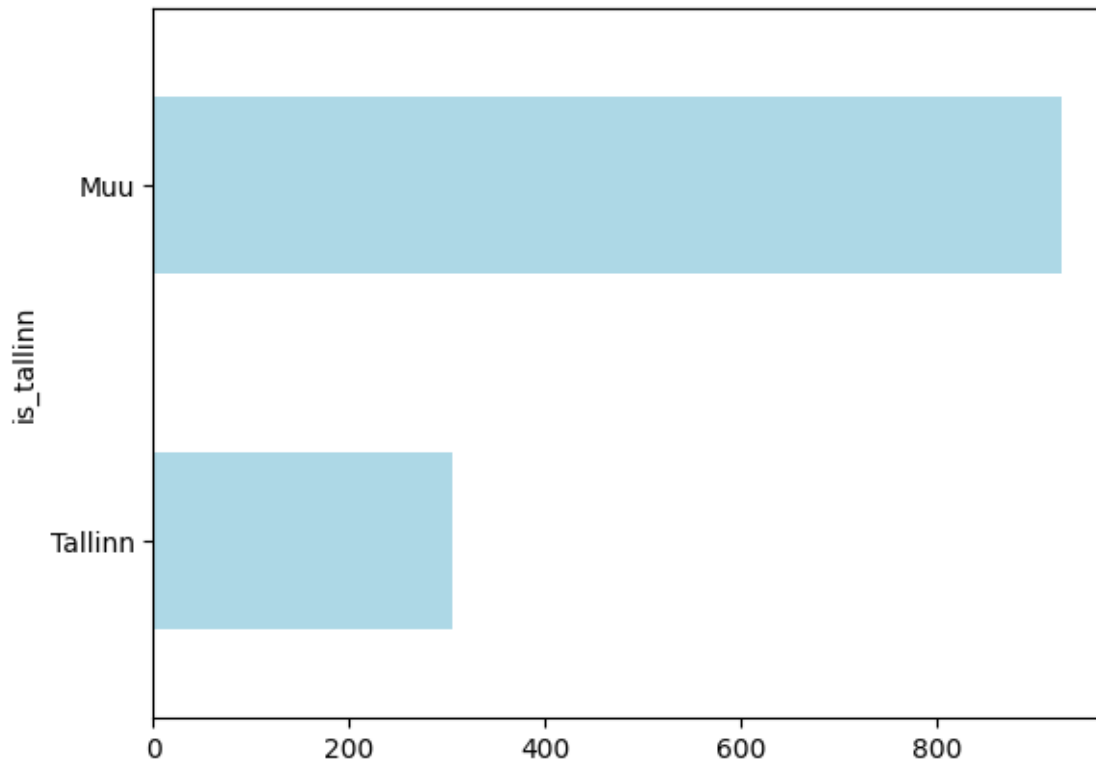
Asukohad

Vastajate asukoha kohta on samuti eraldi info. Siin on väärtused veerust "Residence". See veerg andis ühe väärtuse grupi kohta. Mõnel juhul oli kirjeldatud ka grupiliikmete elukohti, kuid seda oli tehtud ebaühtlaselt ja tihti puudulikult.

```
Text(0.5, 0, 'Vastajate arv')
```


Kõige populaarsem asukoht on Tallinn. Samas gruppide sees võivad üksikute liikmete asukohad erineda (Tallinnas vastajad näiteks ei pruugi kõik Tallinnas elada). Enamik vastuseid (grupe) tuleb siiski väljaspoolt Tallinna.

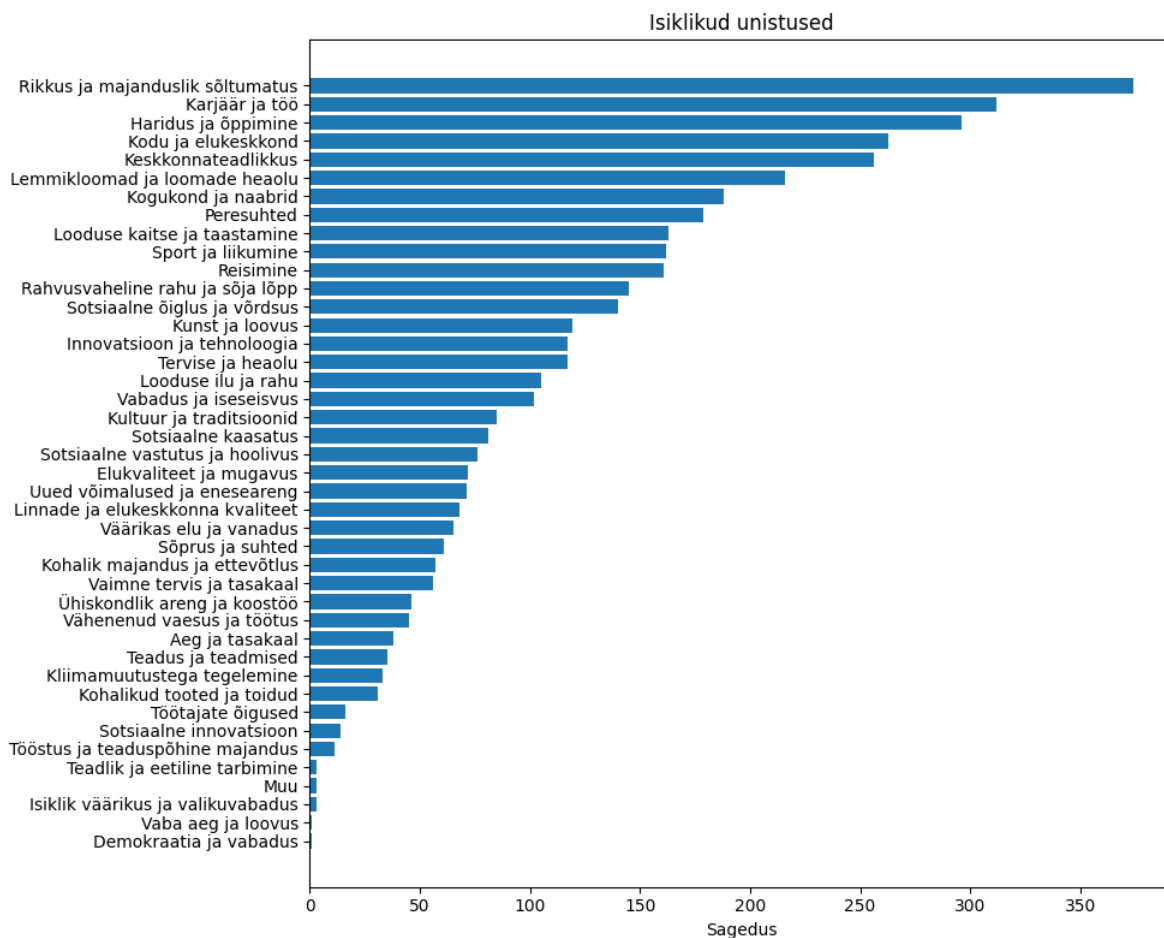

Isiklikud unistused

Järgnevalt on esitatud ülevaade isiklikest unistustest.

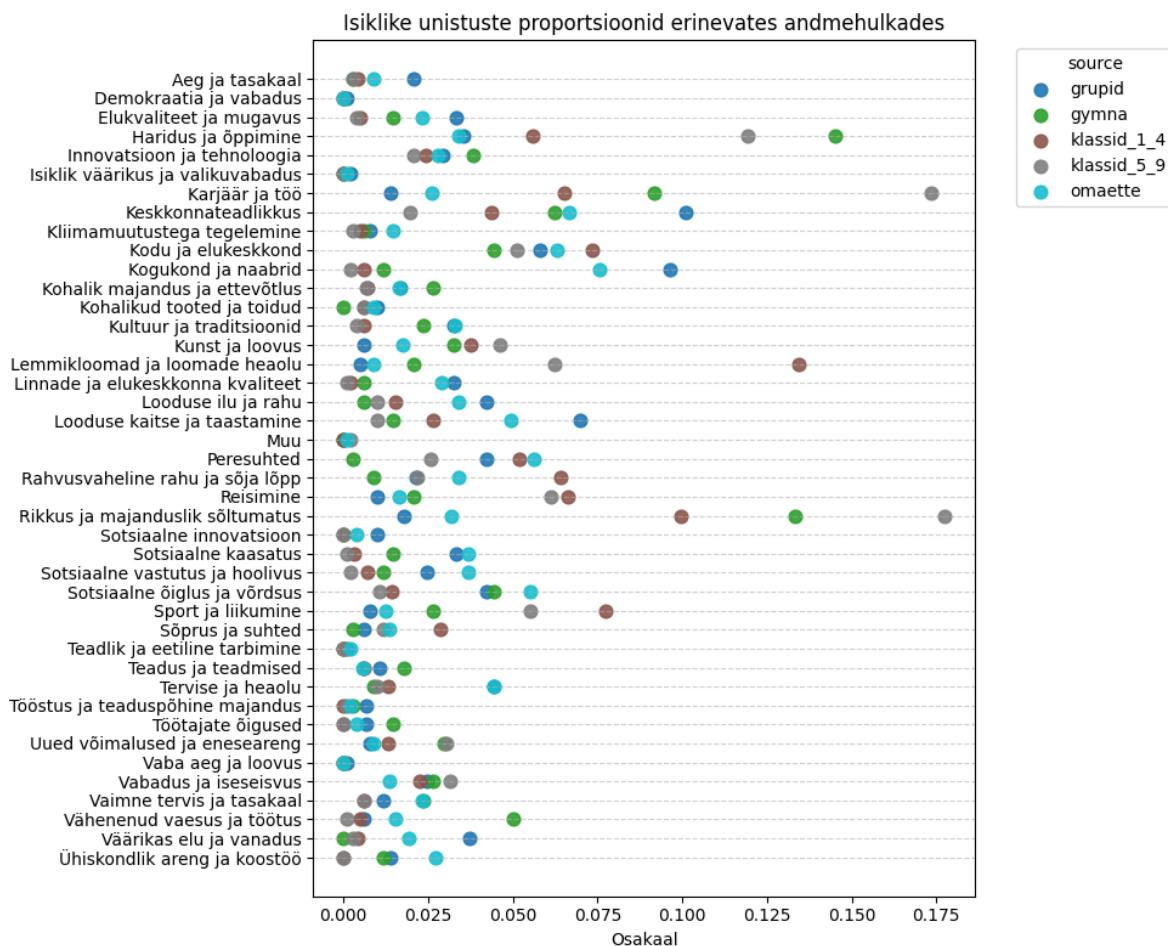
GPT abil genereeriti ligi 40 unistuse ja tegutsemise kategooriat kasutades *refine* lähenemist ([allikas](#)). 40 pole maagiline number, kuid tundus olevad tasakaalupunkt detailsuse ja ülevaatalikuse vahel. Kategooriate loomisel võeti arvesse nii isiklikke kui ka grupi unistusi, mistõttu võib osa kategooriaid olla näha ainult isiklikes või grupi unistustes.

Üldine unistuste kategooriate jaotus on järgmine.

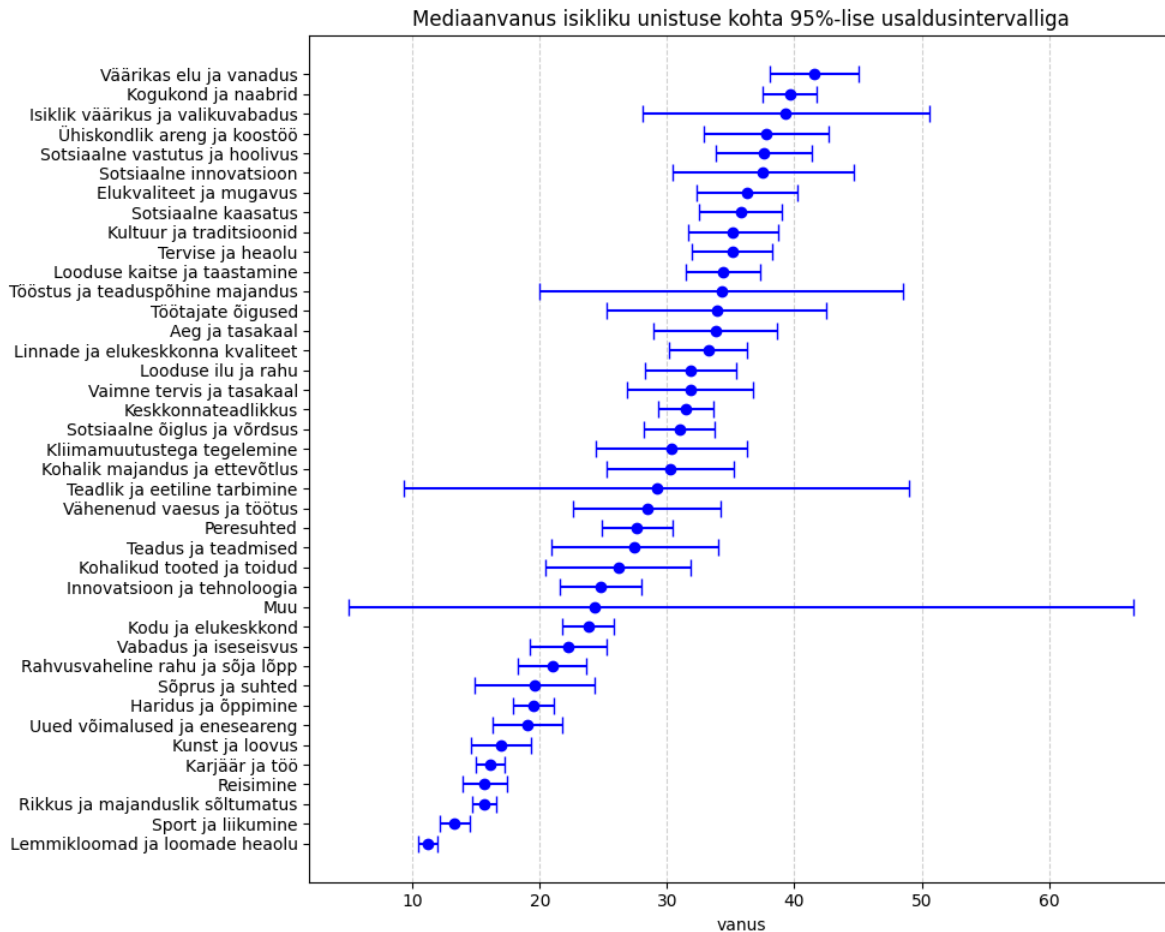

Kõige levinumaks unistuseks rikkus ja majanduslik sõltumatus. Kuid siin tuleb silmas pidada, et tegemist on suures osas noorte vastajatega.

Alljärgneval joonisel on toodud isiklike unisuste proportsioonid erinevates andmehulkades. Jooniselt on võimalik näha, millised on unistuste proportsioonid erinevate andmehulkade lõikes. Näiteks unistus “Karjäär ja töö” on kõige suurema osakaaluga 5.-9. klasside unistustes (esines ligi 17.5% unistuste tekstides), kuid oluliselt madalam omaette ja gruppides unistajate puhul (alla 1% tekstides). Sarnast trendi võib näha ka unistuses “Rikkus ja majanduslik sõltumatus”.

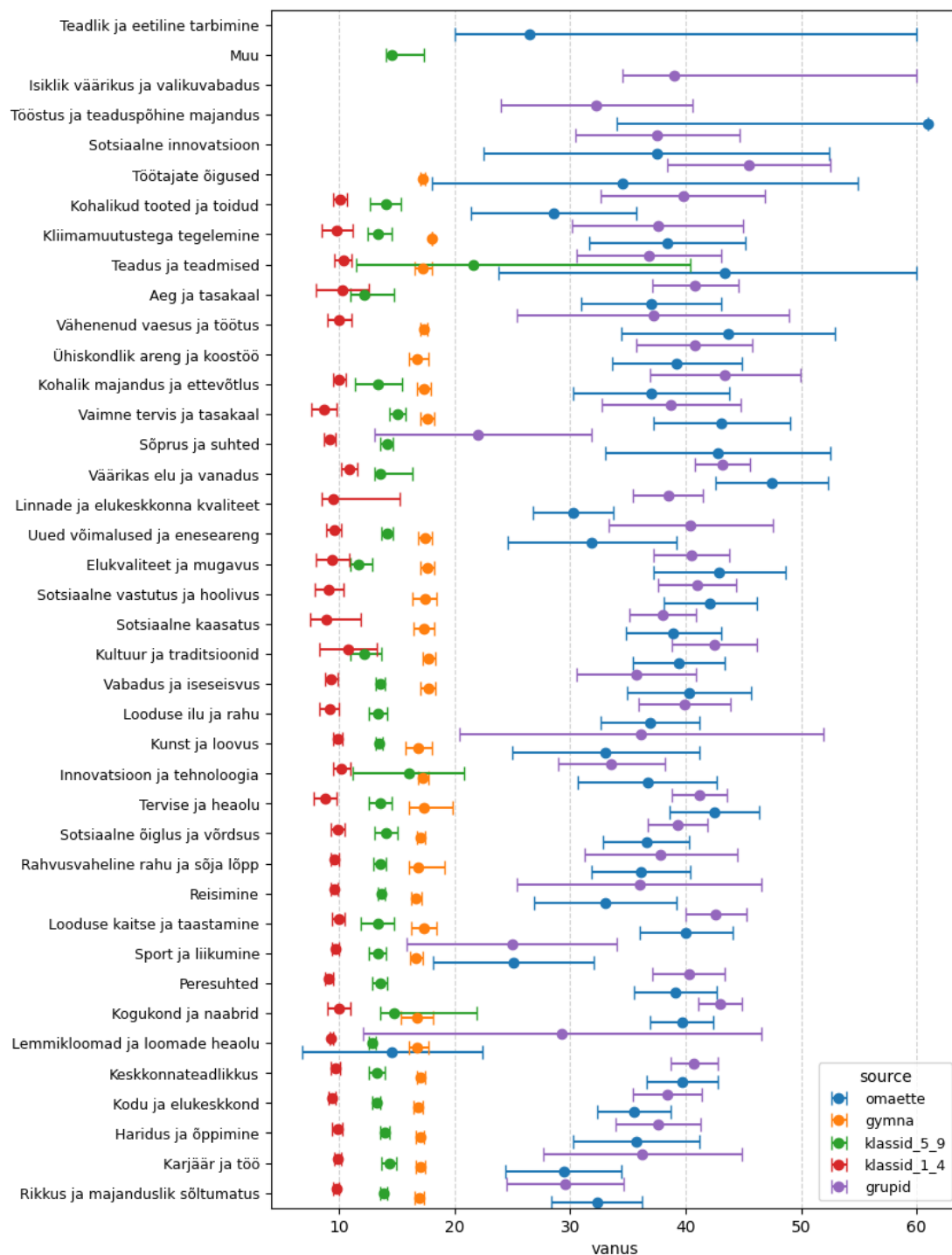
Vaadates iga unistuse mediaanvanuse jaotust, on näha, milliste ettepanekute tegijate (grupi) vanused on keskmiselt kõrgemad või madalamad.

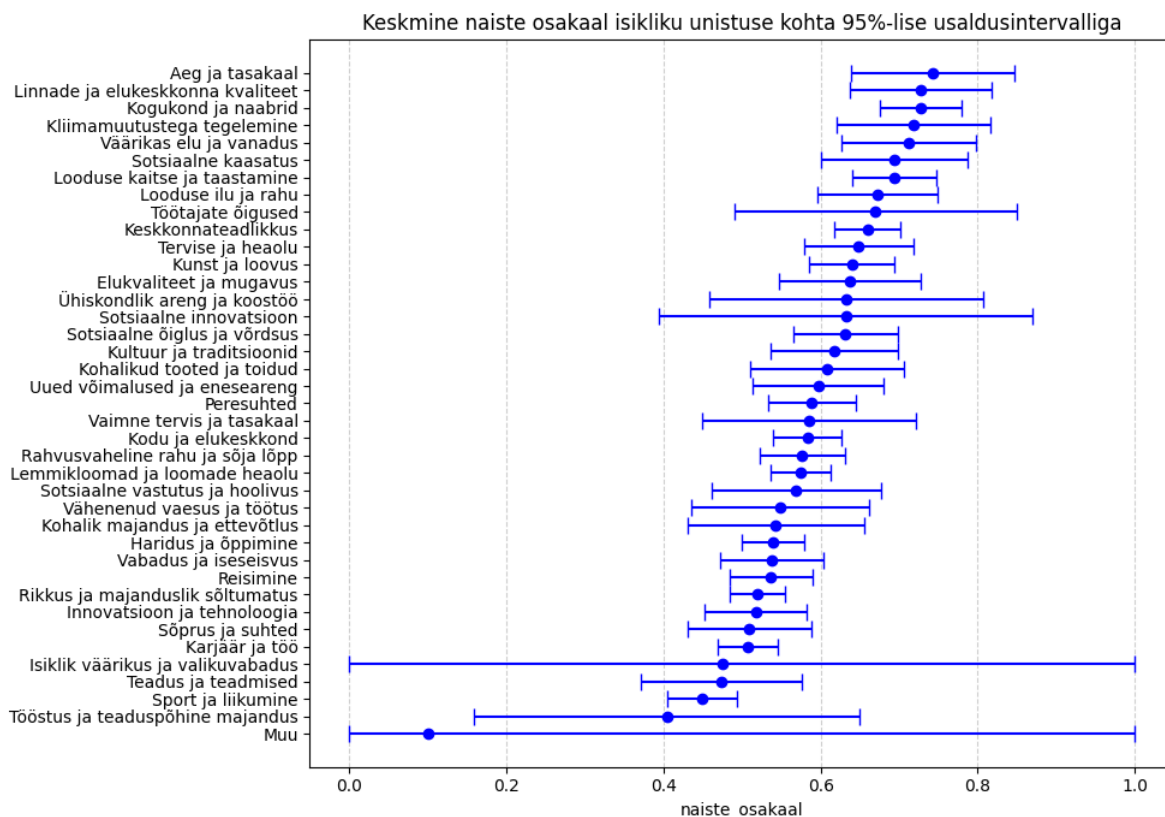
Siit joonistub välja muster, et näiteks ühiskondlikust arengust ning koostööst unistustajate keskmine vanus on veidi kõrgem kui näiteks lemmikloomade ja loomade heaolu unistute puhul. Elukaare jooksul inimeste unistused muutuvad (kui karjäärised on saavutatud võib ühiskondlik koostöö saada suurema fookuse). Pööra tähelepanu usaldusintervallidele. Need on lisatud, et anda infot selle kohta kui kindel hinnangus olla (kas vastajate vanuseid oli piisavalt et olla kindel unistuse-vanuse seosest ning samuti kas vanused kippusid konkreetse unistuse puhul koonduma ühte regioonini).

Alljärgnevalt on toodud unistajate mediaanvanused unistuste ja allikate järgi. Selgelt on näha, et koolis unistajate vanused kipuvad vähem varieeruma kui omaette ja grupis unistajate omad.

Mediaanvanus 95%-lise usaldusintervalliga unistuste kategooriate ja allikate järgi

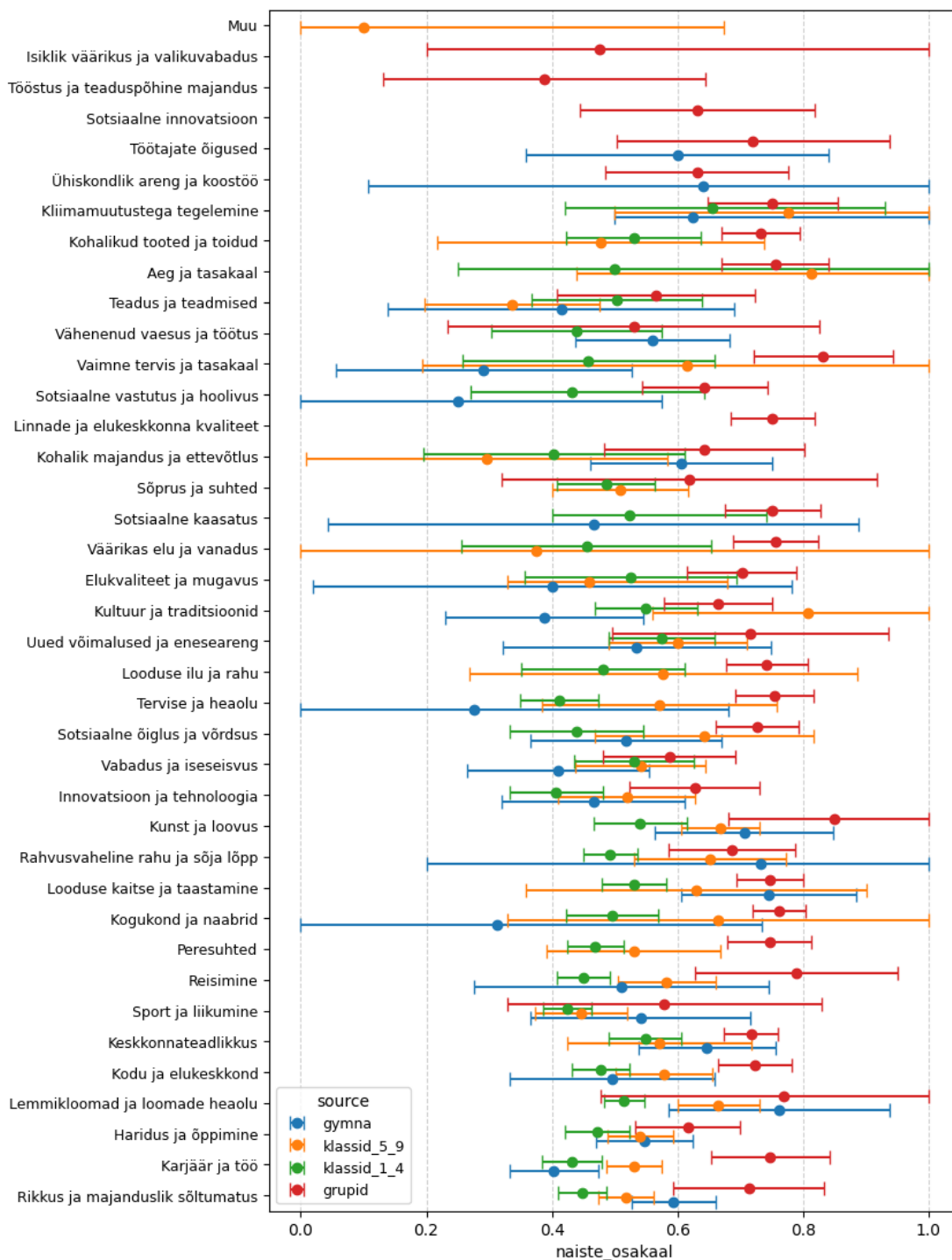
Järgnevalt vaatleme naiste osakaalu gruppides sõnastatud unistuste kohta.

Gruppides, kus naiste osakaal oli keskmiselt kõrgem, unistati rohkem ajast ning tasakaalust, kogukondadest/naabritest ning linna elukeskkonna kvaliteedist. Gruppides, kus naiste osakaal oli madalam, unistati rohkem sprodist ja liikumisest, tööstustest ja teaduspõhisest majandusest. Jätsin välja need unistused, kus usaldusintervallid on väga laiad.

Alljärgnevalt on toodud naiste osakaal gruppides pakutud unistuste lõikes.

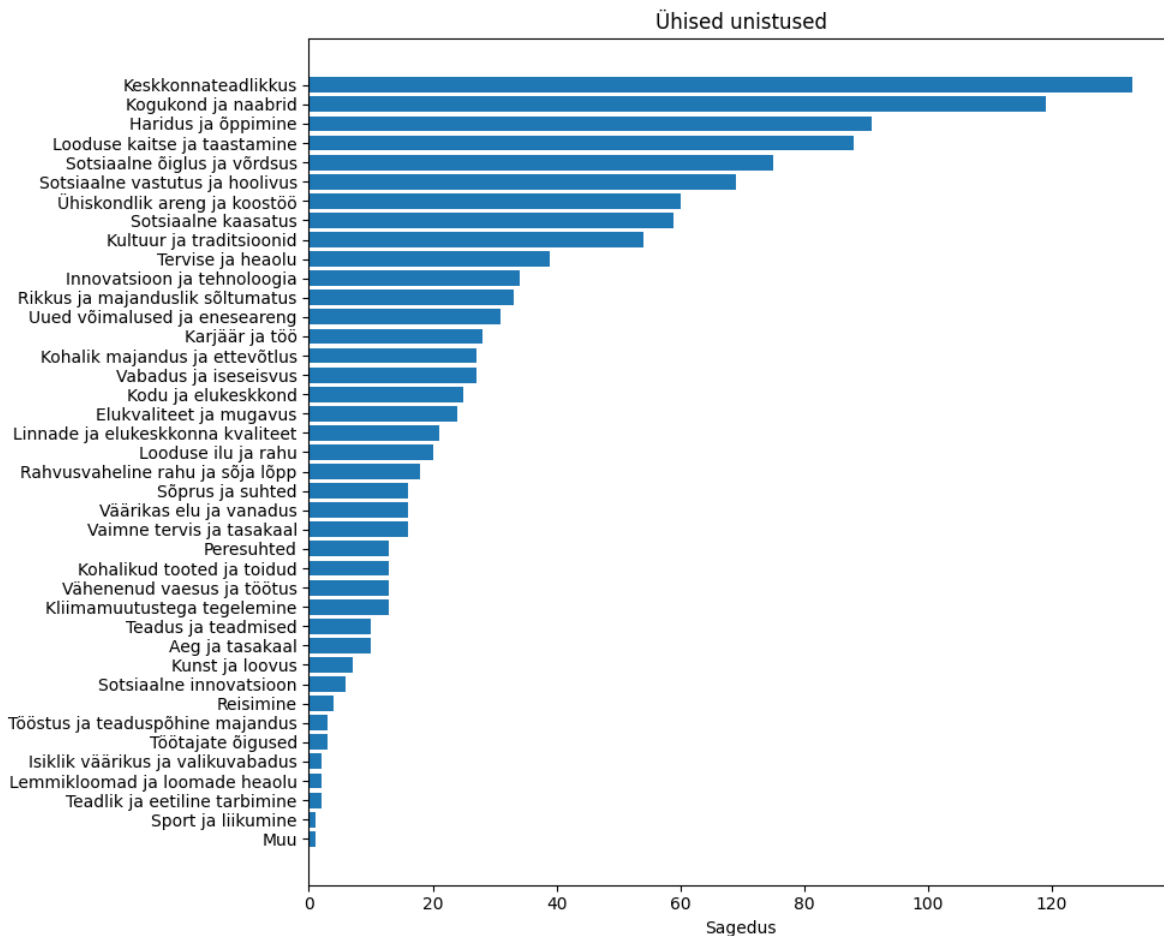
Naiste osakaal 95%-lise usaldusintervalliga unistuste kategooriate ja allikate järgi

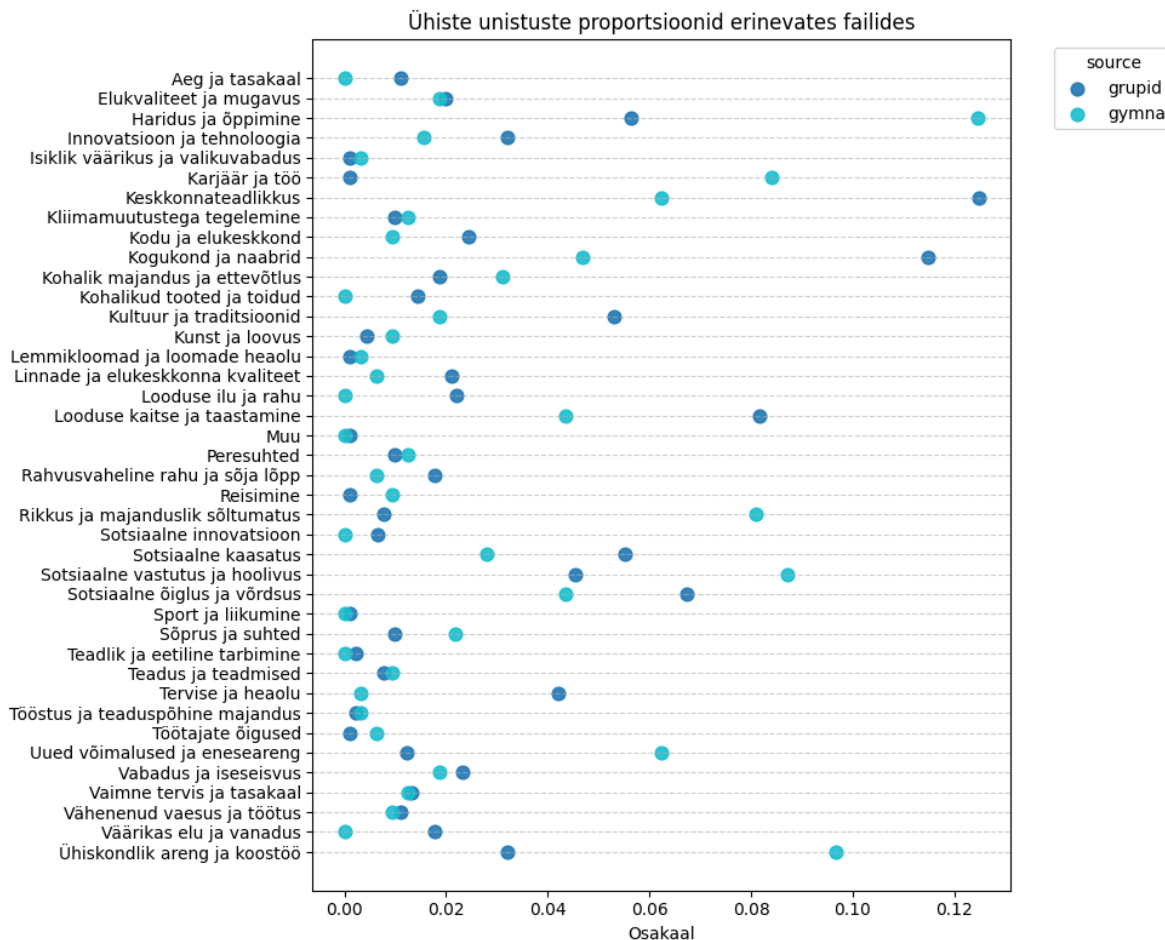
Naiste osakaal kipub kõikuma unistuste ja allikate lõikes. Gruppides unistajate puhul on naiste osakaal keskmiselt kõrgem kui näiteks 1.-4. klassi unistajate puhul. Nende puhul on ka näha, et gruppides unistajad, kes pakkusid unistuseks välja “Tervise ja heaolu”, on naiste osakaal kõrgem (ca 70%) kui 1.-4. klassides unistajad (ca 40%), kes pakkusid sama unistuse välja.

Ühised unistused

Andmete põhjal tundub, et sessiooni alguses lasti kirja panna isiklikud unistused ning seejärel ühised unistused. Ühiste unistuste jaotus on veidi teistsugune kui isiklike unistuste oma.

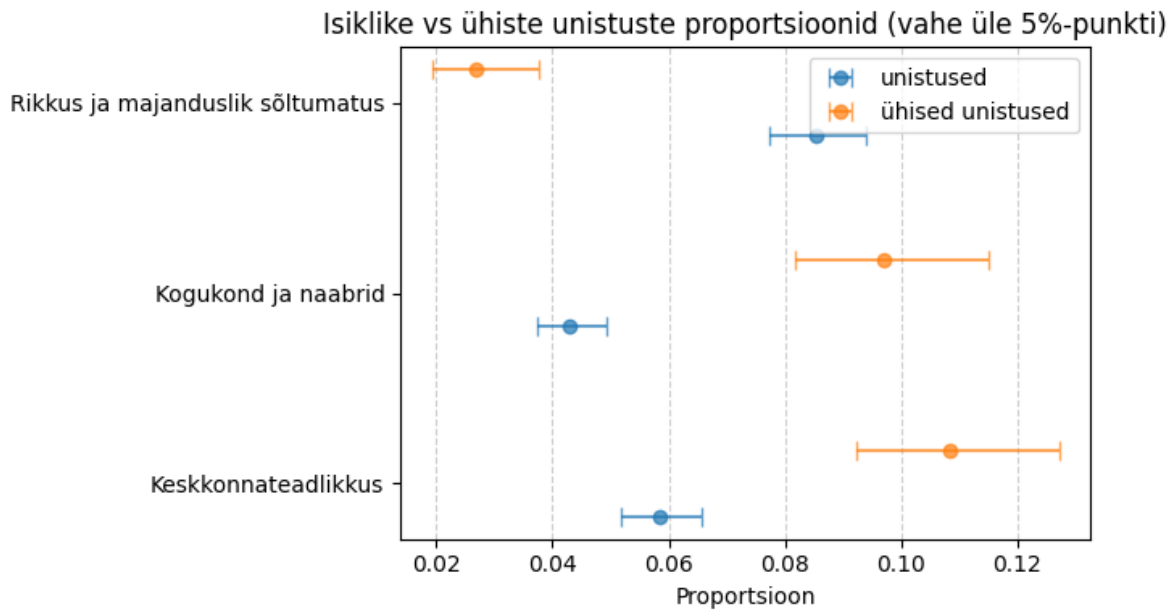

Ühiste unistuste puhul on samuti võimalik vaadata unistuste proportsiooni allikate lõikes.

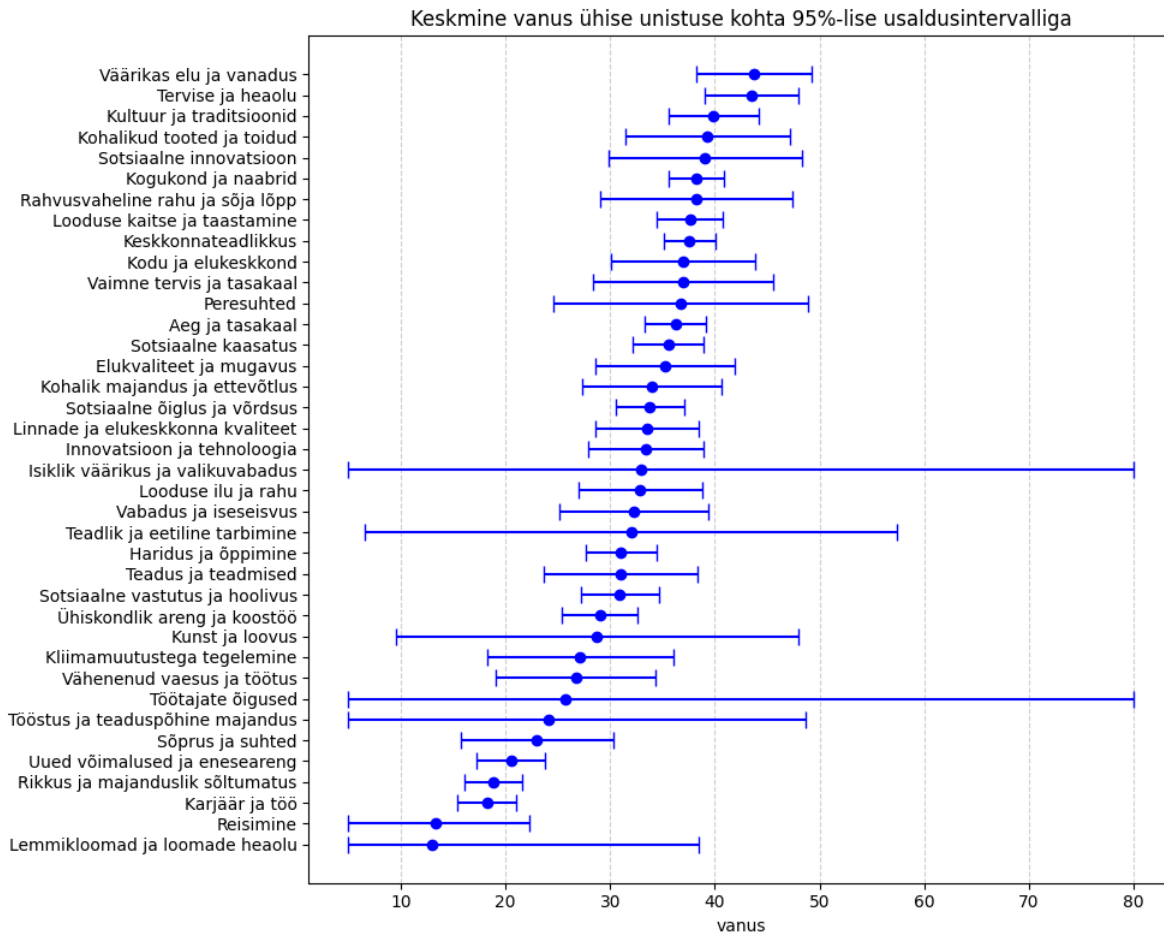

Käesoleval juhul oli ühiseid unistajaid gruppides ja gümnaasiumi unistajate failides. Mitmeid proportsioonide erinevusi on võimalik siingi leida. Näiteks oli gümnaasiumi unistajate unistustes “Ühiskondliku arengu ja koostöö” unistusel suurem osakaal (ca 9% unistuste tekstidest) kui gruppides unistajatel (ca 3% unistuste tekstidest). Sarnast trendi võib märgata ka “Haridus ja õppimine” unistuses. Vastupidist trendi on võimalik näha unistuses “Kogukond ja naabrid”, mis oli gruppides unistajate puhul suurema osakaaluga (ca 11% unistuste tekstidest) kui gümnaasiumis unistajate puhul (ca 5% unistuste tekstidest).

Täpsem vahe on näha alljärgneval graafikul, kus on toodud unistused, mille keskmise proportsioonide (osakaal gruppidest, kes seda unistust välja tõid) vahe on üle 5%-punkti.

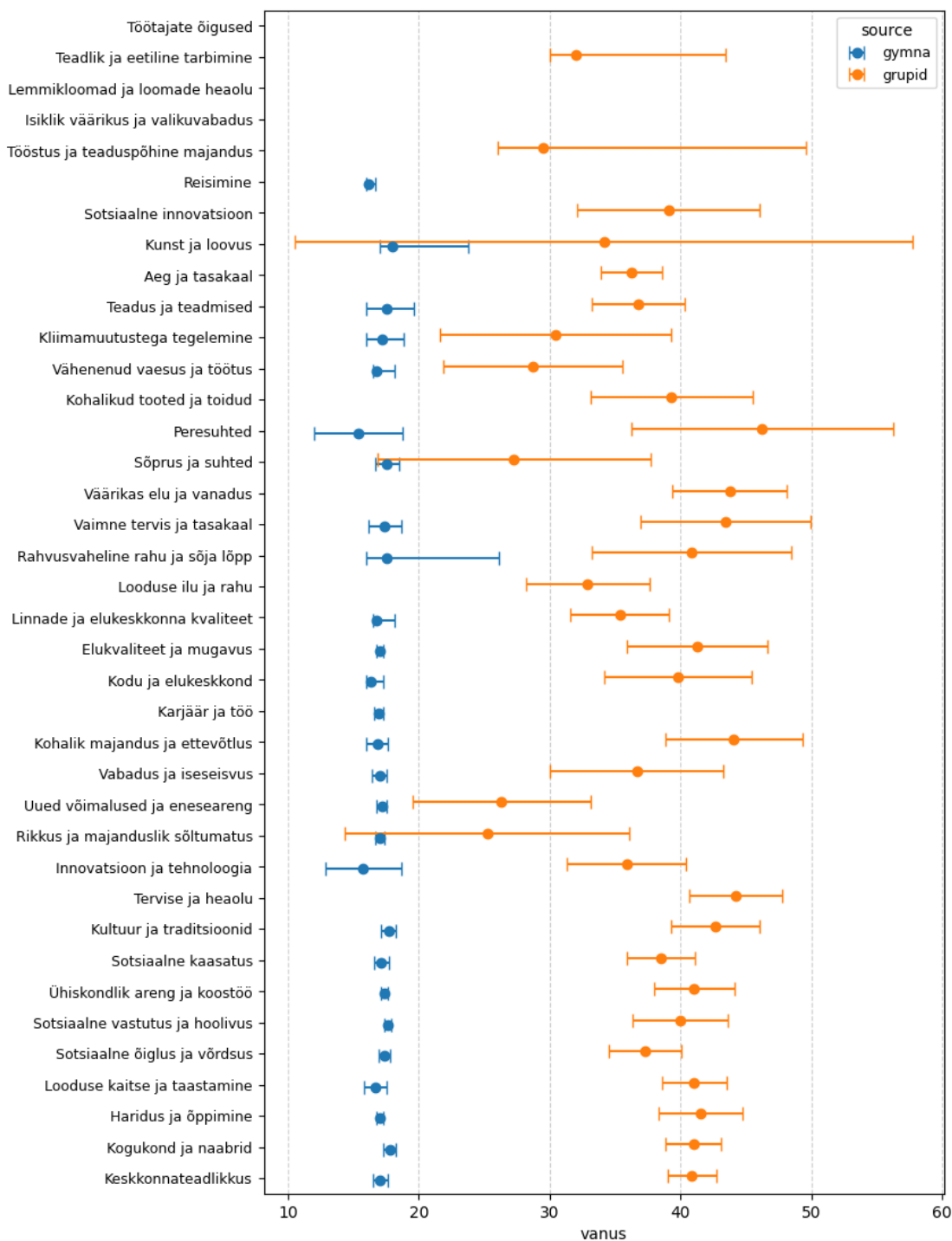
Isiklike unistuste puhul kipuvad isiklikud unistused olema seotud rohkem isikliku rikkuse ja majandusliku sõltumatusega. Ühiste unistuste puhul aga rohkem kogukonnaga.. Ühistest aruteludest tulevad ühised asjad, mitte niivõrd isiklikud unistused.

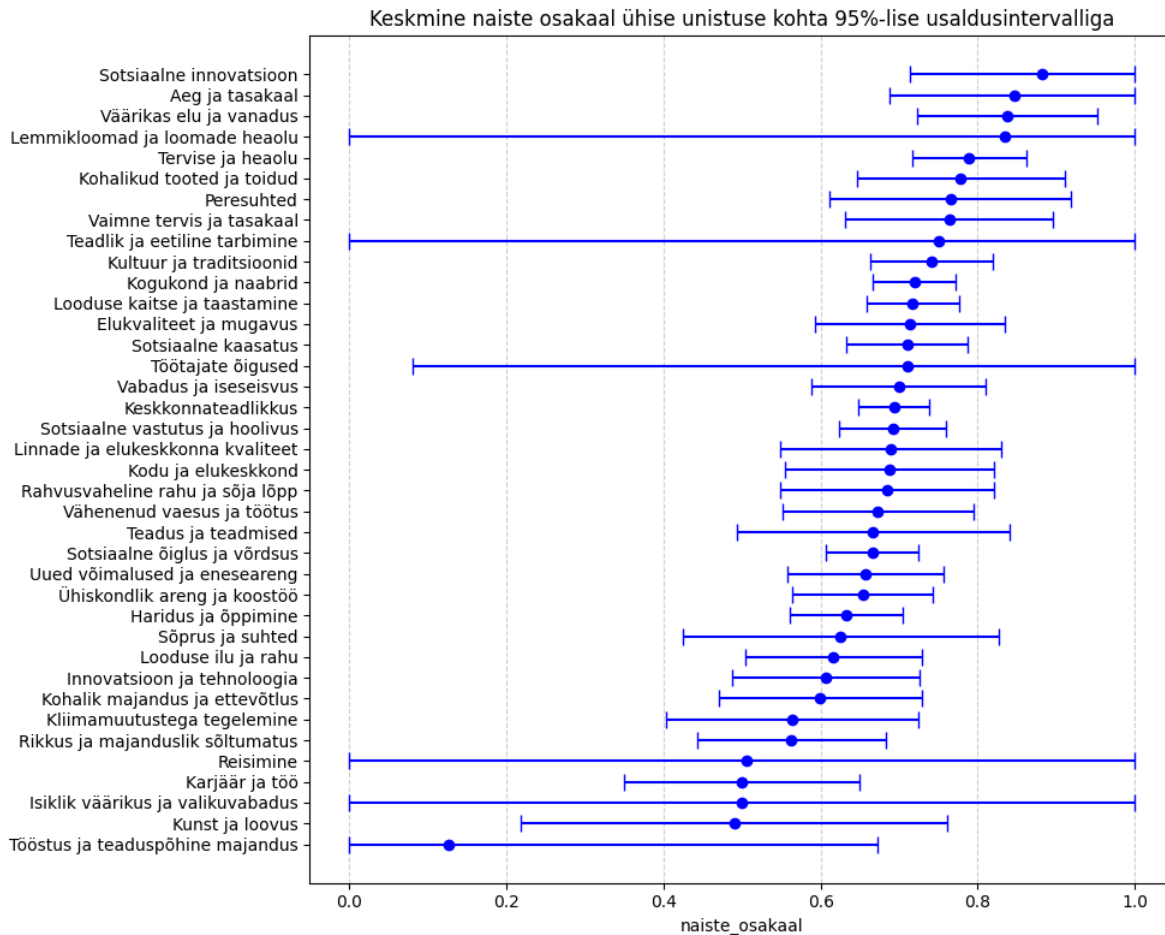
Ühiste unistuste puhul on samuti näha kuidas unistused, mis on seotud tervise ja heaoluga, väärika elu ning vananemised, on tehtud gruppides, kus keskmine vanus on kõrgem.

Alljärgnevalt on toodud ka ühiste unistuste kategooriate ning unistajate mediaanvanus. Selgelt on näha, et gruppides unistajad on keskmiselt vanemad kui gümnaasiumi unistajad.

Mediaanvanus 95%-lise usaldusintervalliga ühiste unistuste kategooriate ja allikate järgi

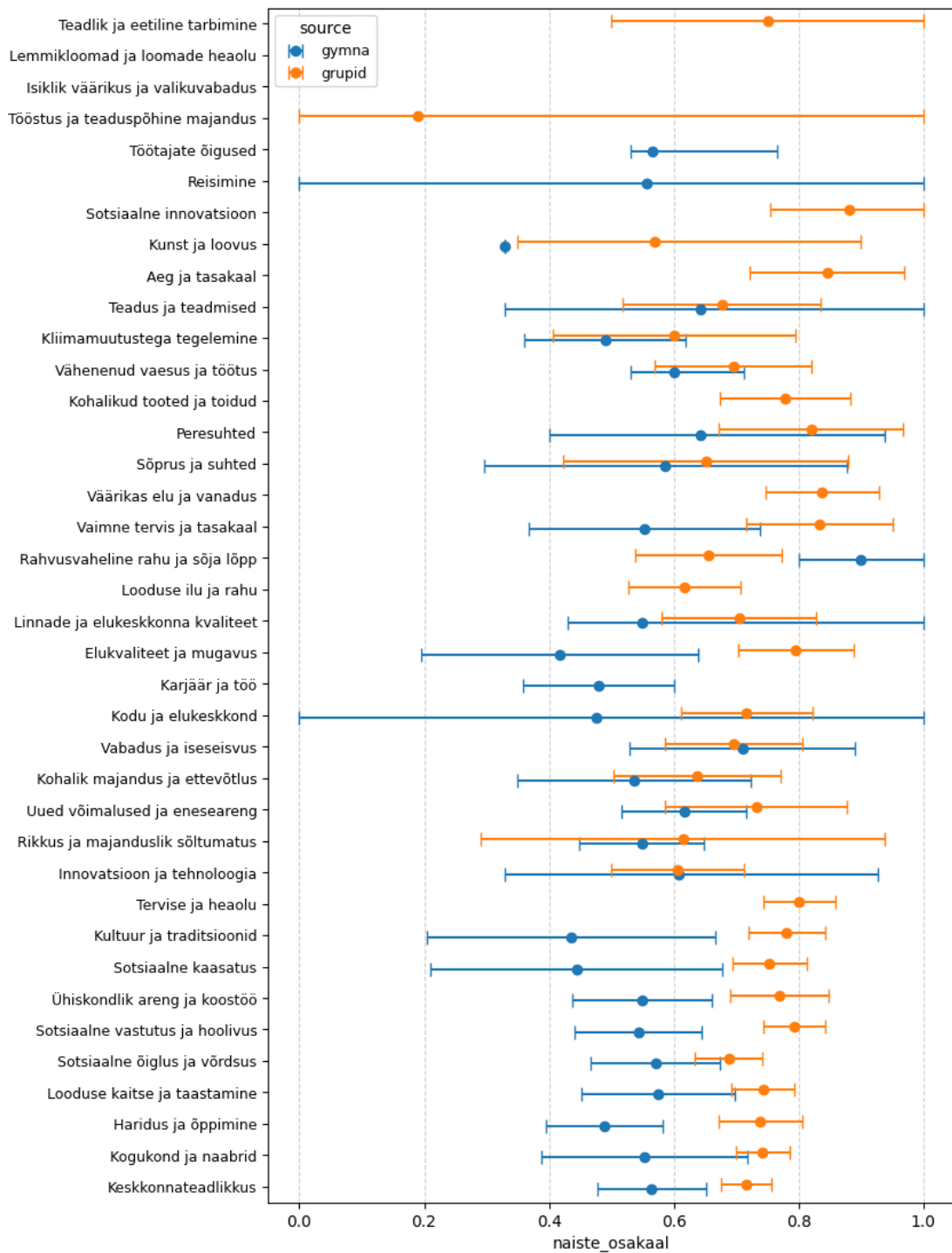
Järgnevalt on toodud naiste osakaalu ja grupi unistuste vaheline jaotus.

Naiste vs meeste osakaal gruppides, kus unistus kirja pandi, näitab sarnast mustrit isiklike unistustega. Unistused, mis on seotud sotsiaalse innovatsiooniga, aja ning tasakaaluga on tehtud gruppides, kus naiste osakaal on keskmiselt kõrgem. Samas kui tööstuse ja teaduspõhise majanduse unistusi toodud esile rohkem gruppides, kus meeste osakaal on keskmisest kõrgem.

Alljärgnevalt on toodud naiste osakaalu erinevused ühiselt unistanud gruppide lõikes.

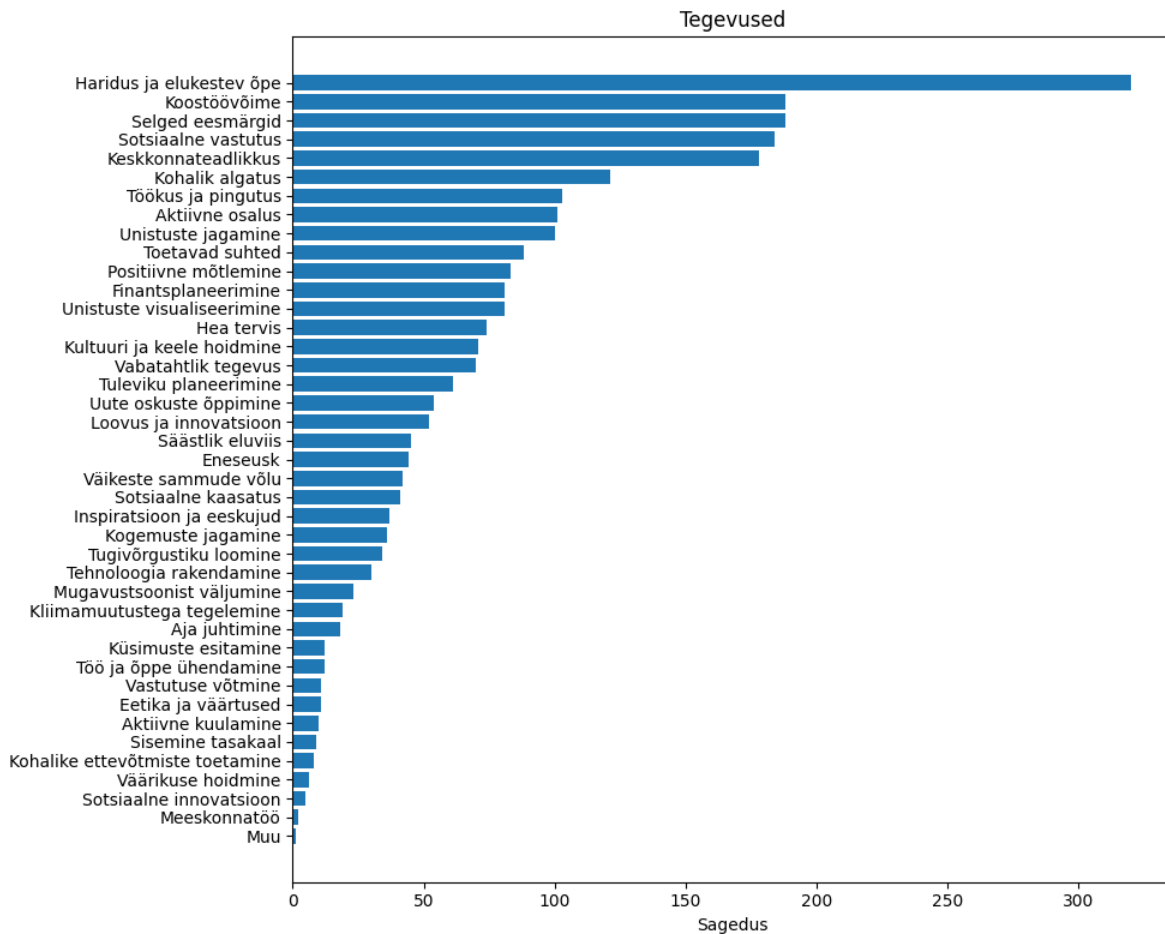
Naiste osakaal 95%-lise usaldusintervalliga ühiste unistuste kategooriate ja allikate järgi

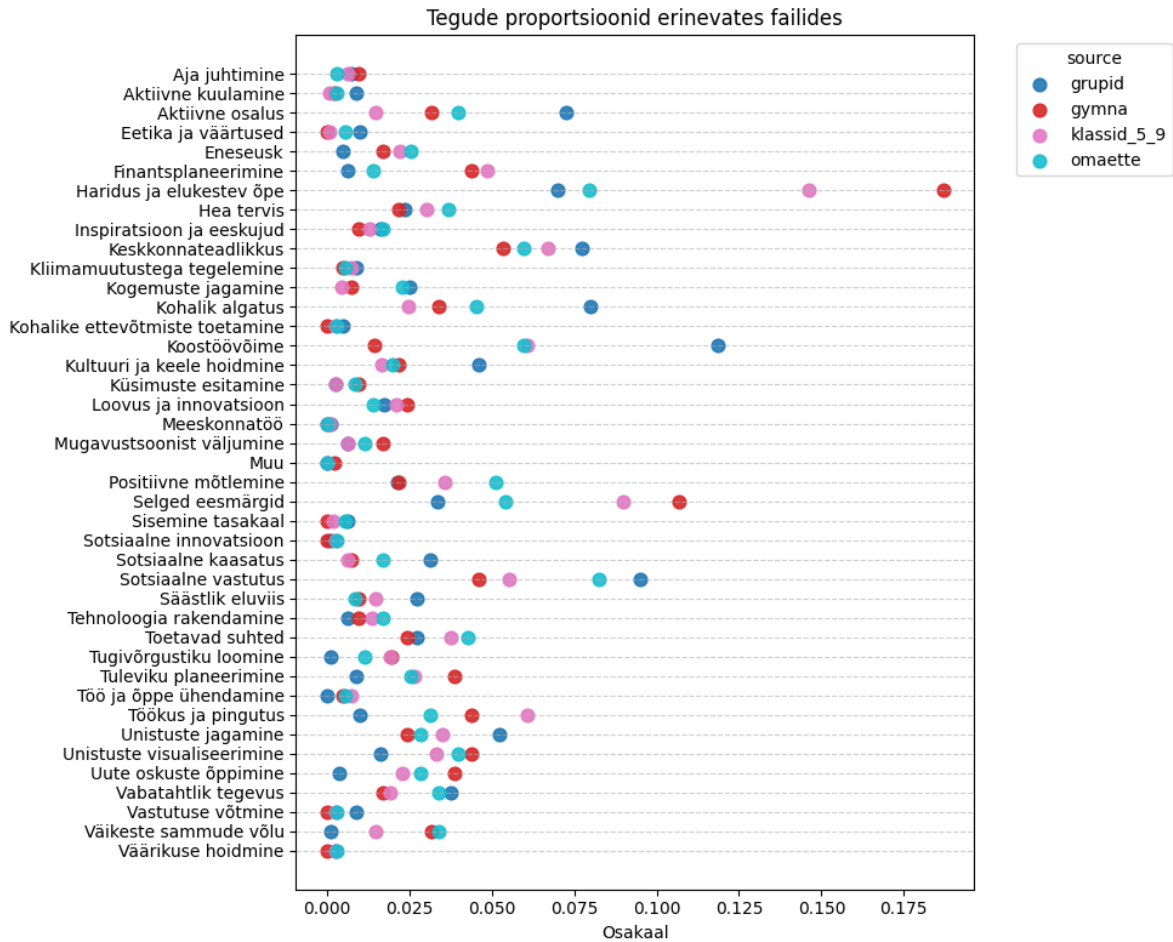
Üldiselt tundub gruppides unistajate puhul naiste osakaal olevat kõrgem kui gümnaasiumis unistajate puhul. Siin võib olla tegemist gruppide moodustamise erinevusega. Gümnaasiumis võib-olla pidid õpilased harjutuses osalema, kui gruppides unistajate puhul oli see vabatahtlik ning võib kõita rohkem naisi. Samas unistuse “Rahvusvaheline rahu ja sõja lõpp” unistajate puhul on naiste osakaal gümnaasiumis olnud kõrgem kui gruppides unistajate puhul.

Tegutsemine

Mõnedes gruppides uuriti ka milliseid tegusid inimesed oleks ise või grupis valmis tegema.

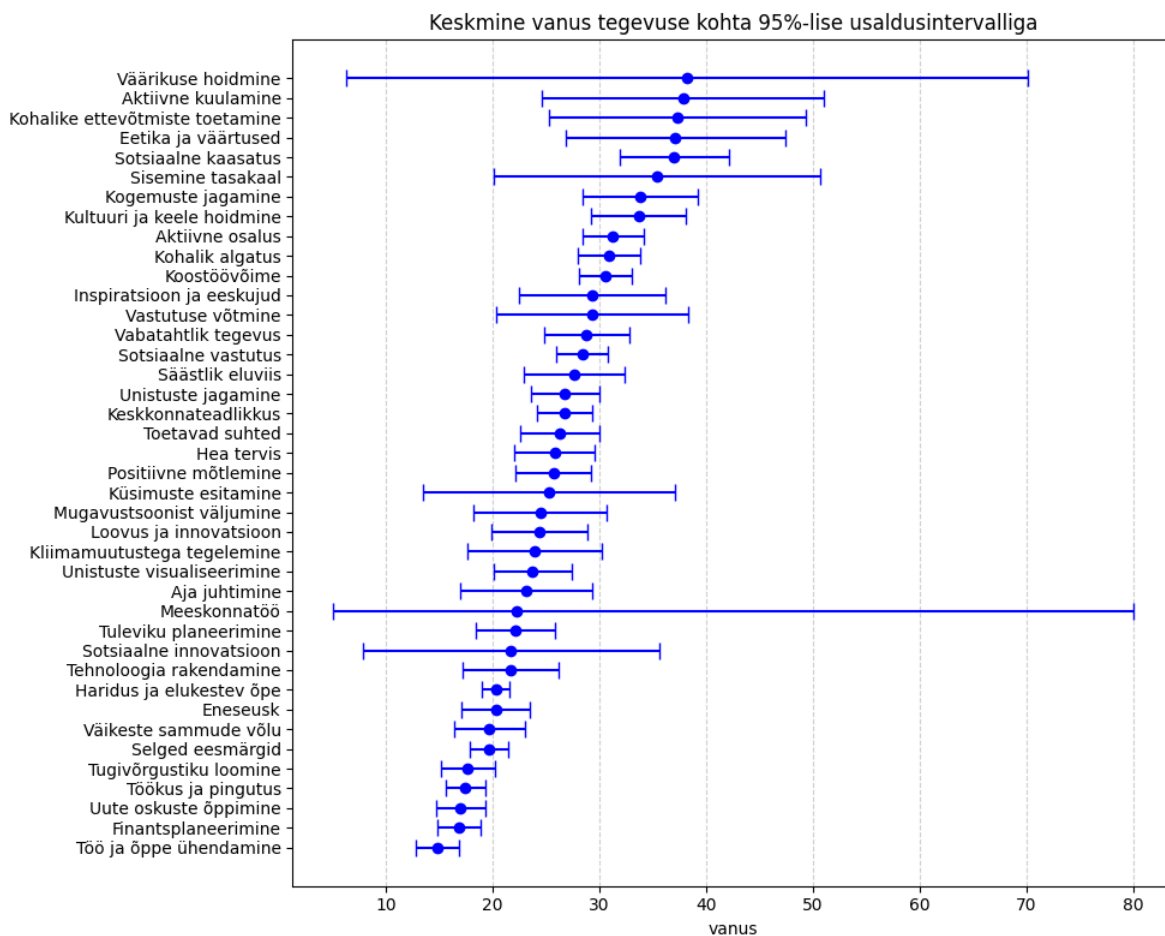

Selge võitja on haridus ja elukestev õpe. Alljärgnevalt on toodud tegude proportsioonid erinevates failides.

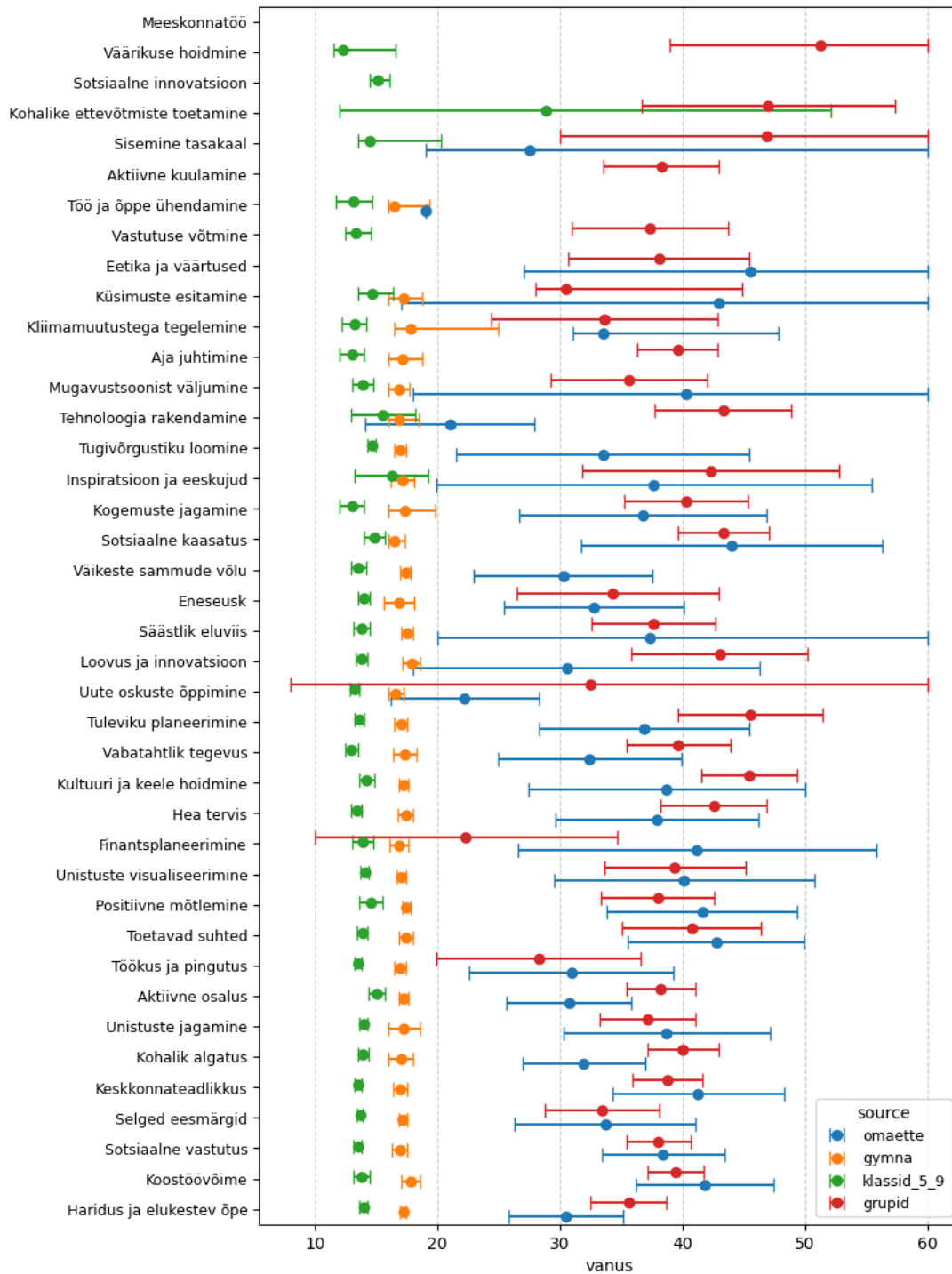
Nagu jooniselt näha, siis võib erinevate tegude osakaal erinevates failides olla erinev. Näiteks koolides unistajad pakkusid rohkem (15%-18% tekstides) “Haridus ja elukestev õpe” tegu kui gruppides ja omaette unistajad (7.5%-9%).

Veidi erinev pilt avaneb keskmiste vanuste lõikes.

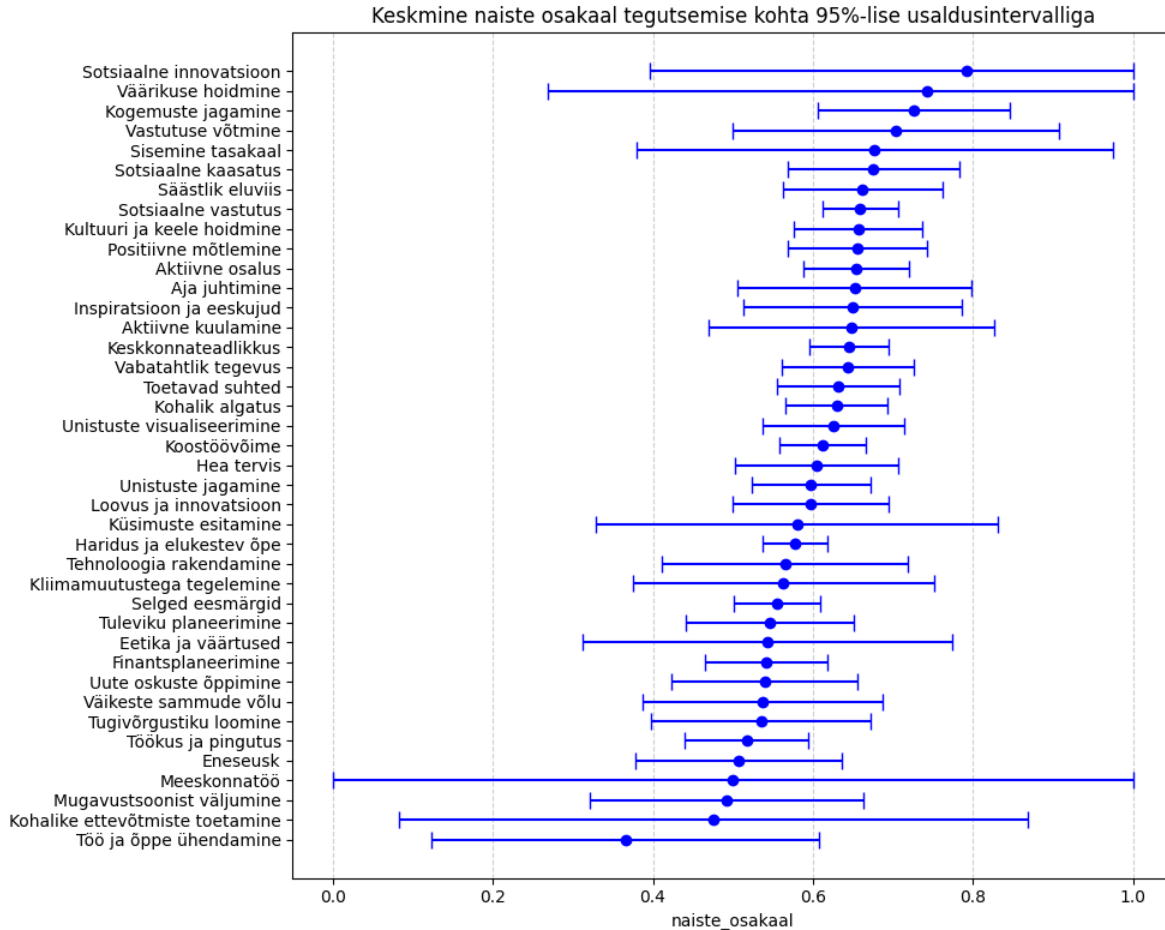
Tegevused, mis on seotud töö, finantsplaneerimise, tulid gruppides, mille keskmine vanus on madalam ning tegevused, mis on seotud eetika, väärtuste, kohalike ettevõtmete toetamisega tulid gruppidest, mille keskmine vanus on kõrgem. Vanuseid saab vaadelda ka erinevate and-mefailide lõikes.

Mediaanvanus 95%-lise usaldusintervalliga tegude ja allikate järgi

Jooniselt on näha, et koolides unistajad on keskmiselt nooremad kui gurppides ja omaette unistajad. Viimaste vanuste usaldusintervallid kipuvad olema laiemad, kuna need grupid sisaldasid rohkem eri vanuses inimesi.

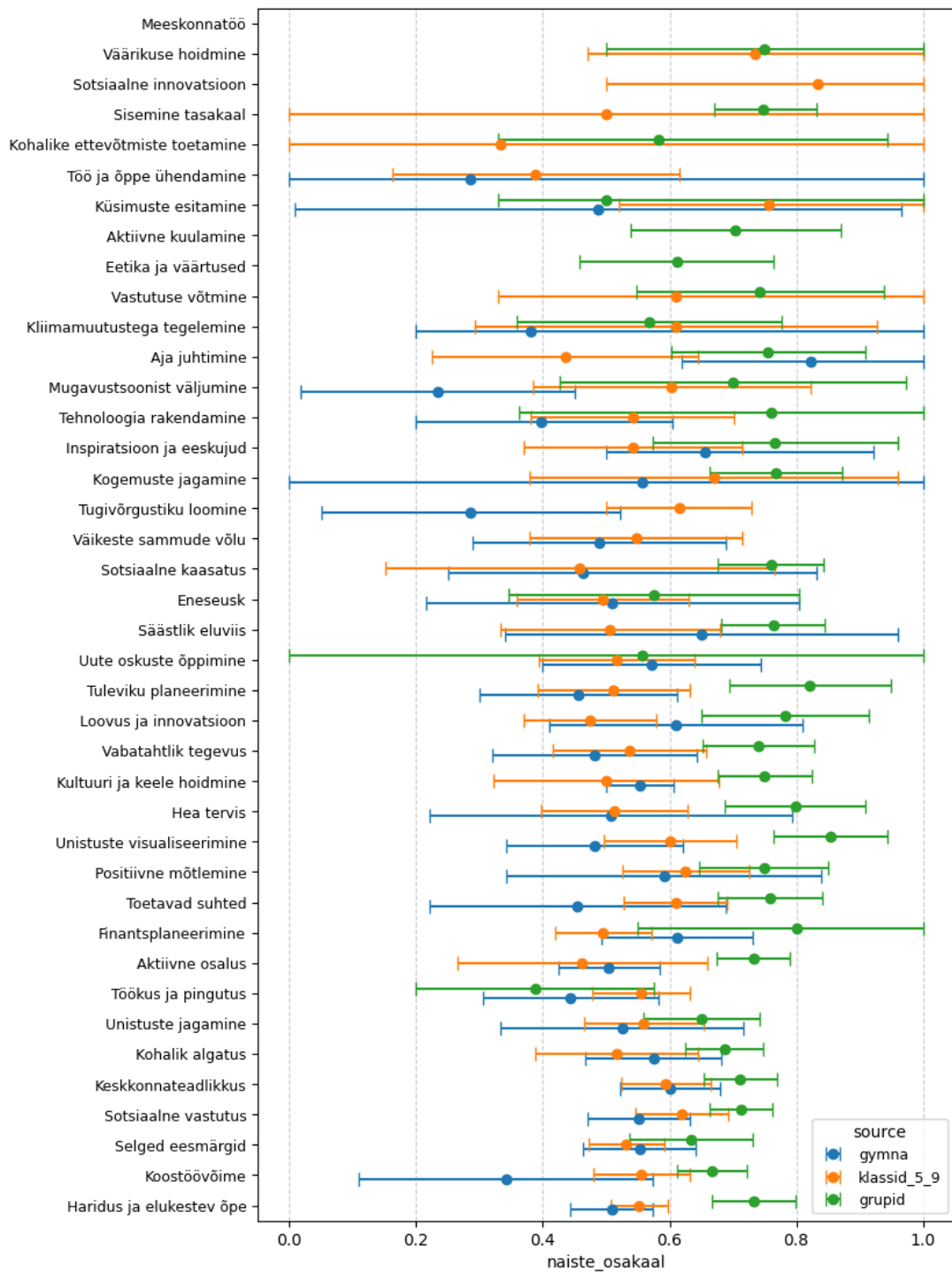
Järgnevalt vaatleme pakutud tegude jaotumist naiste osakaalu järgi grupis.

Erinvalt unistustest on siin rohkem laia usaldusintervalliga tegusid. Mõni üldine muster hakkab siiski silma. Näiteks kogemuste jagamise, sotsiaalse kaasatuse tegude osas oli naiste osakaal gruppides suurem kui näitektöö ja õppe ühendamisel, mugavustsoonist väljumisel.

Alljärgnevalt on toodud naiste osakaal gruppides, mis tegutsemise ettepanekuid tegid erinevate failide lõikes.

Naiste osakaal 95%-lise usaldusintervalliga tegude ja allikate järgi

Gruppides unistajate puhul kipub naiste osakaal olema kõrgem kui koolides unistajate puhul. Seega ei pruugi naiste osakaalu erinevus näidata alati seost, et naised eelistavad mõnda tegeust rohkem.

Seosed väärtuskategooriatega

Analüüsi ka on isiklike unistuste jaotus (*World Value Survey*) väärtuskategooriates. Vaata näidet lühikokkuvõttes.

Tasub mees pidada, et igas unistuse tekstis võis olla mitu unistust ning seega kastide pindala on suurem kui unikaalsete unistuste tekstide arv. Lisaks ei pruugi unistuste kategooriate vastavus väärtuskategooriatega olla täpne. Iga unistuse kategooria on üldistus konkreetsest unistusest, mis seoti omakorda väärtuskategooriaga. Algne unistus võis olla veidi teise väärtuskategooriaga kui üldine vastavustabel (vt lisa 3) seda näitab. Samuti võis algne unistaja unistuse mõte olla veidi teistsugune kui kirja sai. Siiski peaks olema võimalik saada ülevaade väärtuskategooriate suhtelisest suurusest.

Interaktiivne graafik on leitav lühikokkuvõttest ja [siit](#).

Võrdluseks on ühiste unistuste jaotus väärtuskategooriate lõikes.

Interaktiivne graafik on leitav lühikokkuvõttest ja [siit](#)

Ühiste unistuste puhul on selgemalt näha, et need on seotud rohkem ühiste nähtustega (poliitika ja ühiskond, keskkonnateadlikkus) kui isiklikud unistused. See võib olla üks osa nõ väärtuste genereerimise protsessist, kus eraldi unistatakse rohkem isiklikest asjadest kuid grupis rohkem asjadest, mida grupp rohkem väärtustab.

Unistuste koosesinemine

Mitme unistuse väljapakkumine ühes tekstis võimaldab analüüsida unistuste vahelisi seoseid. Vaata näidet lühikokkuvõttes (esimene koosesinemise graafik).

Interaktiivne versioon on leitav lühikokkuvõttest ja [siit](#)

Lisaks rakendasin Bayesi võrgustiku struktuuriõpet (*Hill-Climb Search* algoritm koos K2 skoorimismeetodiga), et leida statistilisi seoseid unistuste kategooriate koosesinemiste vahel.

Õpitud võrgustiku tõlgendamiseks arvutasin vastastikuse info (*mutual information* - MI) iga unistuse paari. MI mõõdab, kui palju ühe kategooria teadmine vähendab ebakindlust teise kategooria suhtes, normaliseeritud skaalal 0 (sõltumatud) kuni 1 (täielikult sõltuvad). Omavahel seotud unistuste klastrid viitavad gruppidele, mis sageli koos esinevad ja seega annavad infot üksteise kohta.

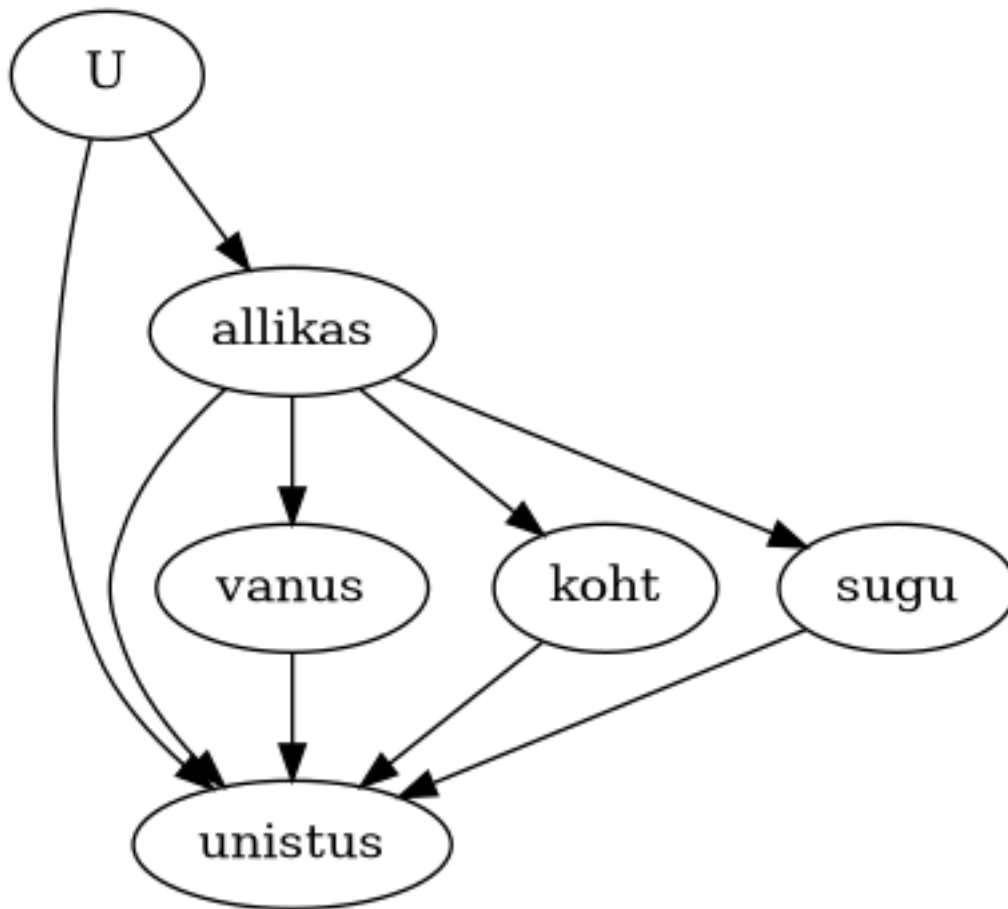
Interaktiivne versioon on leitav lühikokkuvõttest ja [siit](#).

Mudel

Lisaks kirjeldavale statistikale on võimalik proovida ka andmetes olevaid seoseid modelleerida. Modelleerimine aitab selgemini välja selgitada, millised muutujad võivad põhjustada erisusi erinevate gruppide unistustes. Kirjeldava statistika puuduseks on, vaadeldakse ainult andmeid. Lisaks andmetele tuleks analüüsida ka andmete loomise protsessi ning muutujaid, mida analüüsi andmestikus ei olnud. Näiteks võib kirjeldav statistika leida, et mingis piirkonnas unistavad inimesed rohkem teemast X. Modelleerimise käigus võime leida, et selline seos on näilik ning võttes arvesse näiteks vastajate vanuselist erisust (mingis piirkonnas juhtus olema rohkem vanemaid vastajaid), varem leitud seos haihtub. Sellisel juhult põhjustab unistuste erisust hoopis erinevus vanuselises jaotuses. See on ainult üks näide. Lisaks võib mudel anda infot muutujate kohta, mida analüüsi pole kaasatud, kuid mis mõjutavad nii sisendeid (vanust, soolist jaotust, piirkonda, andmeallikat) kui ka väljundit (unistusi).

Modelleerimise eelduseks on andmete genereerimise protsessi hea tundmine. Käesoleval juhul on see keeruline, kuna andmed on agregeeritud: gruppides toimunud arutelud sõltuvad milliseid inimesed kokku sattusid/pandi, kuidas grupidünaamika toimus, kes ning kui täpselt pani info kirja, kultuuriline erinevus jne. Samuti osadel juhtudel grupiarutelu ei toimunud. Agregeerituse tõttu on tulemusi raske elanikkonna kohta esinduslikuks kaaluda. Kuid sellegipoolest on võimalik näha mõningaid mustreid.

Esmalt eksperimenteerisin mitme mudeliga, alustades lihtsamatest. Üheks viimastest mudelitest, milleni jõudsinon järgmine.

See lähtub eeldusest, et andmete allikas (näiteks kas gümnaasium või algklassid) mõjutab keskmist vanust, naiste osakaalu grupis ning asukohta, mis omakorda mõjutavad unistuste sagedust. Lisaks sellele mõjutab tundmatu muutuja U , mida otseselt andmetega ei mõõda nii allikat kui ka unistusi. Arvestades andmete genereerimise protsessi palju mõjureid, aitab U veidigi adekvaatsemalt modelleerida, mida me ei tea. Kindlasti on see mudel vähemalt osaliselt ebatäpne (U -sid võib olla mitu ning need võivad mõjutada igat muutujat eraldi). Kuid annab rohkem informatsiooni kui ainult kirjeldav statistika.

Mudeli tulemustest on toodud välja otsesed tulemused (mis on kontrollitud joonisel olevate muutujate suhtes), mitte kogu mõju (mis sisaldab ka kaudseid mõjusid, näiteks allika mõju läbi koha, soo ja vanuse).

Ajapuudusel ei olnud võimalik veelgi keerulisemaid mudeleid modelleerida. Modelleerimisel kaasati mudelisse ka sisendmuutujate puuduvad väärtused, kuna nende modelleerimine võib anda rohkem infot unistuste kohta.

Mudeli puhul lähtuti alltoodud (veidi lihtsustatud) valemist:

$$Y_{i,d} \sim \text{Bernoulli}(p_{i,d})$$

$$p_{i,d} = \sigma\left(\alpha_d + b_{d,r_i}^{(\text{residence})} + b_{d,s_i}^{(\text{allikas})} + b_d^{(\text{vanus})} \cdot \text{vanus}_{\text{std},i} + b_d^{(\text{naised})} \cdot \text{naised}_{\text{osakaal},i} + b_d^{(U)} \cdot U_{s_i}\right)$$

Mudelis kasutati andmete osalist *poolimist*, et “jagada” vähemesindatud väärtustele infot, mida üldisest väärtuste jaotusest saame. Lisaks imputeeriti puuduvad väärtused.

Mõned (individuaalsete unistuste) mudeli tulemused:

piirkond:

- piirkonna efektid olid üldjuhul mudelites suhteliselt väikeste ning laiade usaldusintervallidega.

allikas:

- "klassid 1.-4". unistasid rohkem teemadel "Sõprus ja suhted", "Sport ja liikumine", "Rahvus ja kultuur"
- "klassid 5.-9." unistasid rohkem teemadel "Rikkus ja majanduslik sõltumatus", "Karjäär ja tervis"
- "gümnaasium" unistas rohkem teemal "Vähenenud vaesus ja töötus"
- "omaette unistajad" unistasid vähem teemadel "Rikkus ja majanduslik sõltumatus", "Reisimine"

mediaanvanused:

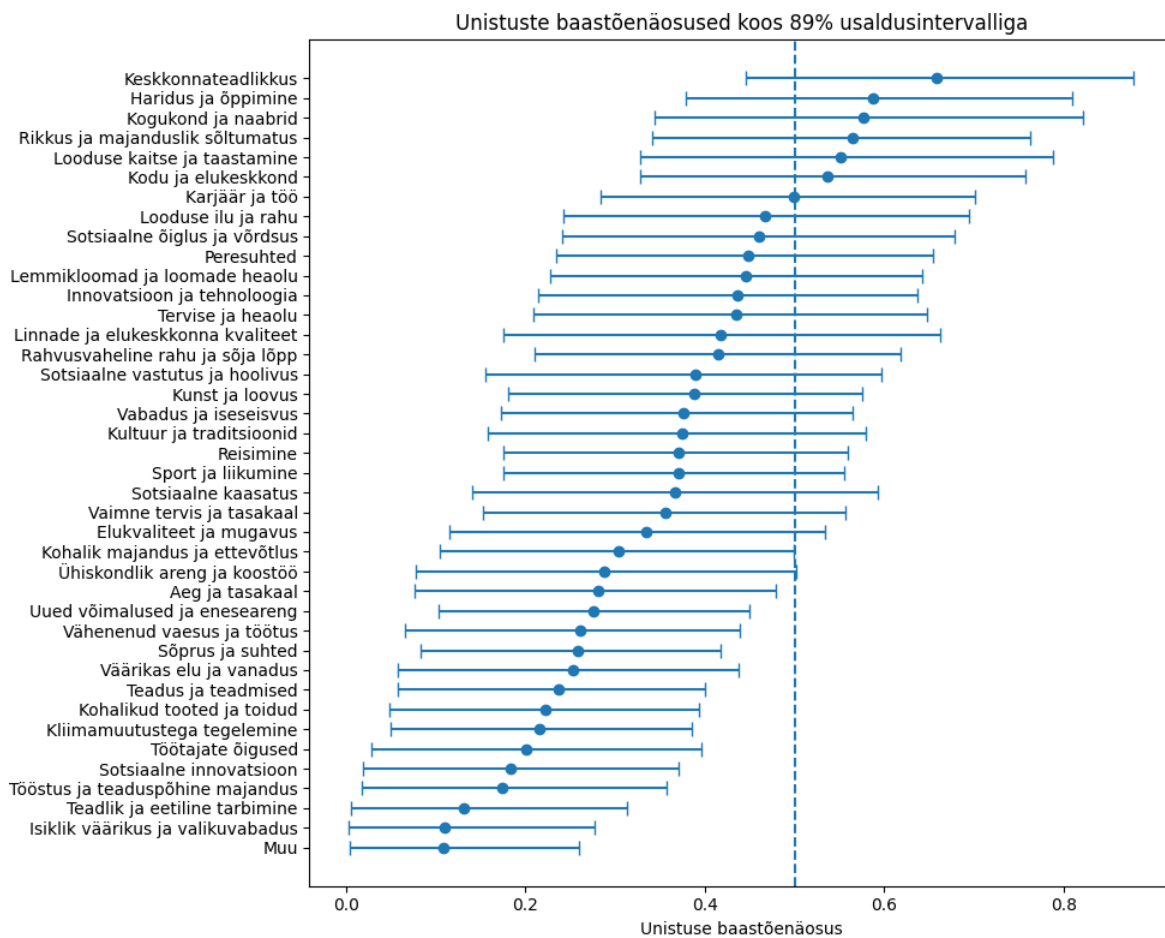
- grupi kõrgem mediaanvanus seostus enam unistamisega teemadel "Väärikas elu ja vanadus", "Kõrgem haridus"
- madalam mediaanvanus seostus enam unistamisega teemadel "Töötajate õigused", "Vähenenud vaesus"

naiste osakaal:

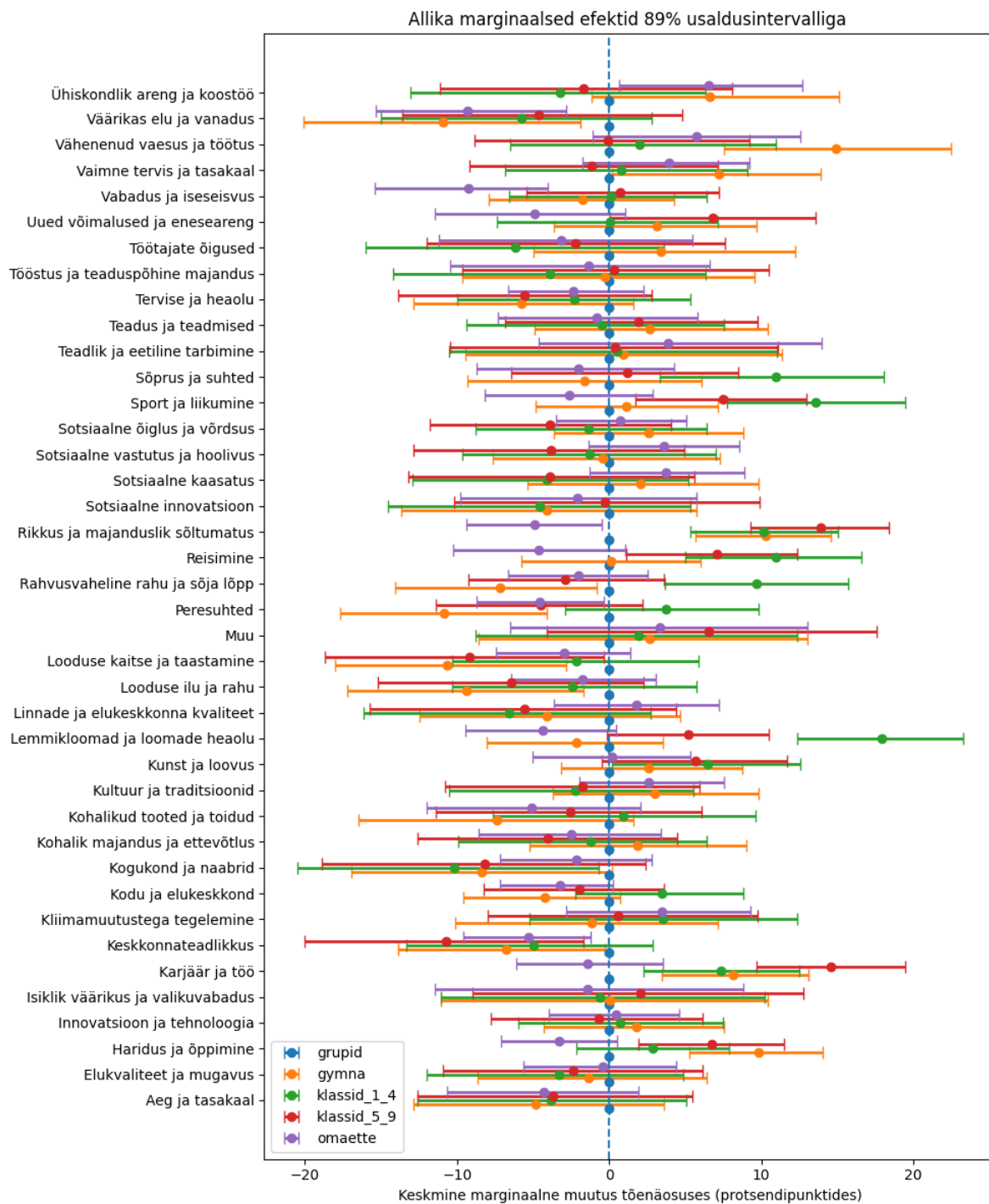
- Mudel, mis arvestab tundmatut muutujat U, leidis positiivse mõju naiste osakaalu kasvul unistustele.
- Mudelid, mis ei sisaldanud tundmatut muutujat U ning teisi tunnuseid peale naiste osakaalu, ei näidanud mõju.
- See näitab, et naiste osakaalu muutuja mõju sõltub teistest muutujatest (vanus, asukoht, aeg).

Tulemuste tõlgendamisel tasub olla tähelepanelik, et näiteks ei näita vanuse-unistuse seos, et vanemad unistajad unistavad rohkem teemal x vaid, et grupid, kus mediaanvanus on kõrgem, unistatakse rohkem teemast x.

Mudeli marginaalsed tulemused on näha lühikokkuvõttes. Mudeli iga kategooria baastõenäosused on alljärgneval joonisel.

Alljärgnevalt on toodud iga andmeallika marginaalne mõju unistuste tõenäousele.

Lisa 1 - unistused koos kirjeldusega

Kategooria	Kirjeldus
Reisimine	Soov külastada uusi riike ja kultuure ning avastada maailma.
Karjäär ja töö	Unistused ametialasest edust ja eneseteostusest tööl.
Rikkus ja majanduslik sõltumatus	Soov saavutada rahaline kindlus või luksuslik elu.
Haridus ja õppimine	Elukestev õppimine ja uute teadmiste omandamine.
Peresuhted	Soov tugevatest peresuhetest ja koosveedetud ajast lähedastega.
Tervise ja heaolu	Soov elada tervislikult, nii füüsiliselt kui vaimselt.
Vaimne tervis ja tasakaal	Unistus sisemisest rahust, vaimsest tugevusest ja eneseteadlikkusest.
Kunst ja loovus	Eneseväljendus loome kaudu: kunsti, disaini või muusika kaudu.
Sport ja liikumine	Füüsiline aktiivsus, sportlikud saavutused või hea vorm.
Kodu ja elukeskkond	Soov omada turvalist ja mugavat kodu.

Kategooria	Kirjeldus
Vabadus ja iseseisvus	Soov elada oma reeglite järgi, ilma piiranguteta.
Sõprus ja suhted	Soov sügavatest, toetavatest ja ausatest inimsuhetest.
Lemmikloomad ja loomade heaolu	Loomade armastus, soov lemmikloomade järele ja nende kaitsmine.
Keskkonnateadlikkus	Soov elada jätkusuutlikult ja vähendada keskkonnamõju.
Looduse kaitse ja taastamine	Soov hoida ja taastada looduskeskkonda.
Looduse ilu ja rahu	Looduse nautimine, viibimine metsas, mererannas või mujal looduses.
Kliimamuutustega tegelemine	Soov panustada kliimamuutuste pidurdamisse.
Innovatsioon ja tehnoloogia	Huvitatus tulevikutehnoloogiat-est ja uute ideede arendamisest.
Teadus ja teadmised	Soov, et teadus areneks ja aitaks maailma mõista ning parandada.
Sotsiaalne õiglus ja võrdsus	Soov elada ühiskonnas, kus kõiki koheldakse õiglaselt.

Kategooria	Kirjeldus
Sotsiaalne kaasatus	Unistus, et keegi ei jääks ühiskonnas kõrvale.
Vähenenud vaesus ja töötus	Soov, et kõigil oleks töö ja vajalik sissetulek.
Töötajate õigused	Soov õiglasest kohtlemisest ja heast töökeskkonnast.
Väärikas elu ja vanadus	Soov elada kogu elu austusega ja turvaliselt, ka vanemas eas.
Elukvaliteet ja mugavus	Soov lihtsast, stabiilsest ja kvaliteetsest igapäevaelust.
Kohalikud tooted ja toidud	Soov tarbida kohalikku ja toetada kohalikke tootjaid.
Kultuur ja traditsioonid	Soov säilitada ja väärtustada oma kultuuri ja rahvapärandit.
Kogukond ja naabrid	Unistus ühtehoidvast ja toetavast kogukonnast.
Sotsiaalne vastutus ja hoolivus	Soov panustada ühiskonda ja aidata teisi.
Aeg ja tasakaal	Soov aeglasemast elutempost, puhkusest ja aja kvaliteedist.

Kategooria	Kirjeldus
Uued võimalused ja eneseareng	Soov avastada uusi teid ja areneda inimesena.
Rahvusvaheline rahu ja sõja lõpp	Soov elada maailmas ilma konfliktideta.
Kohalik majandus ja ettevõtlus	Soov, et kohalikud ettevõtted areneksid.
Tööstus ja teaduspõhine majandus	Soov tehnoloogiliselt ja teaduslikult arenevast ühiskonnast.
Linnade ja elukeskkonna kvaliteet	Unistus sõbralikest ja elamisväärtetest linnadest.
Teadlik ja eetiline tarbimine	Soov teha tarbimisotsuseid eetikast ja keskkonnast lähtudes.
Sotsiaalne innovatsioon	Soov leida uusi viise sotsiaalsete probleemide lahendamiseks.
Isiklik väärikus ja valikuvabadus	Soov elada kooskõlas oma väärtustega ja teha tähenduslikke otsuseid.
Ühiskondlik areng ja koostöö	Unistus arenevast, sidusast ja koostöisele ühiskonnale orienteeritud maailmast.

Kategooria	Kirjeldus
Muu	muu kategooria, mida eelnevalt ei ole mainitud

Lisa 2 - Teod koos kirjeldustega

Kategooria	Kirjeldus
Töökus ja pingutus	Järjekindel töö unistuste saavutamise nimel.
Eneseusk	Usaldus enda võimete ja eesmärkide suhtes.
Haridus ja elukestev õpe	Teadmiste ja oskuste pidev arendamine.
Selged eesmärgid	Mõtestatud sihtide seadmine ja tegevusplaanid.
Aja juhtimine	Tõhus ajaplaneerimine ja prioriseerimine.
Väikeste sammude võlu	Eesmärkide poole liikumine järk-järgult.
Hea tervis	Füüsilise ja vaimse tervise hoidmine.
Positiivne mõtlemine	Optimistlik hoiak ja enese motiveerimine.
Loovus ja innovatsioon	Uute ideede leidmine ja rakendamine.
Inspiratsioon ja eeskujud	Mentorite otsimine ja eeskujude järgimine.
Koostöövõime	Teistega ühise eesmärgi nimel tegutsemine.

Kategooria	Kirjeldus
Toetavad suhted	Emotsionaalne ja praktiline tugi lähedastelt.
Tugivõrgustiku loomine	End ümbritsemine edasiviivate inimestega.
Küsimuste esitamine	Uudishimu, julgus küsida ja otsida abi.
Vabatahtlik tegevus	Panustamine kogukonda ja abivajajatesse.
Sotsiaalne vastutus	Olla teadlik oma tegude mõjust ühiskonnale.
Kultuuri ja keele hoidmine	Eesti kultuuri, keele ja traditsioonide säilitamine.
Keskkonnateadlikkus	Hoolimine loodusest ja tegutsemine selle kaitseks.
Säästlik eluviis	Vähem tarbimist ja rohkem teadlikkust.
Finantsplaneerimine	Raha kogumine, investeerimine ja teadlik rahakasutus.
Tehnoloogia rakendamine	Digivahendite ja uuenduste kasutamine.
Sotsiaalne kaasatus	Kõigi inimrühmade kaasamine ja väärtustamine.
Eetika ja väärtused	Ausus, õiglus ja hoolimine igapäevastes otsustes.

Kategooria	Kirjeldus
Kohalik algatus	Panustamine kogukonna arengusse ja heaolusse.
Kogemuste jagamine	Teadmiste ja õppetundide edastamine teistele.
Unistuste visualiseerimine	Selge nägemus ja kujutluspilt soovitud tulevikust.
Mugavustsoonist väljumine	Riskimine ja uute olukordade proovimine.
Vastutuse võtmine	Kohustuste täitmine ja lubadustest kinnipidamine.
Väärikuse hoidmine	Enese ja teiste austamine.
Sisemine tasakaal	Vaimne rahu ja enesega kooskõla.
Uute oskuste õppimine	Uute tööriistade ja teadmiste omandamine.
Aktiivne osalus	Kaasa rääkimine ühiskondlikes ja kogukondlikes protsessides.
Tuleviku planeerimine	Pikaajaliste sihtide ja tegevuste mõtestamine.
Meeskonnatöö	Tõhus koostöö teiste inimestega ühise eesmärgi nimel.
Sotsiaalne innovatsioon	Uute lahenduste leidmine ühiskondlikele probleemidele.

Kategooria	Kirjeldus
Kliimamuutustega tegelemine	Tegevused, mis vähendavad inimtegevuse mõju kliimale.
Aktiivne kuulamine	Teiste ideede ja arvamuste väärtustamine.
Unistuste jagamine	Oma eesmärkide ja lootuste sõnastamine ja jagamine.
Töö ja õppe ühendamine	Praktilise ja teoreetilise kogemuse ühendamine.
Kohalike ettevõtmiste toetamine	Kodukoha äride ja algatuste toetamine.
Muu	muu kategooria, mida eelnevalt ei ole mainitud

Lisa 3 - Unistuste vastavus väärtuskategooriatega

Unistus	Väärtuskategooria
Reisimine	Subjektiiivne heaolu
Karjäär ja töö	Majanduslikud väärtused
Rikkus ja majanduslik sõltumatus	Majanduslikud väärtused
Haridus ja õppimine	Haridus ja enesetäiendamine
Peresuhted	Pere- ja soorollid
Tervise ja heaolu	Tervis
Vaimne tervis ja tasakaal	Subjektiiivne heaolu
Kunst ja loovus	Isiklik areng ja eneseväljendus
Sport ja liikumine	Tervis
Kodu ja elukeskkond	Subjektiiivne heaolu
Vabadus ja iseseisvus	Eneseväljenduse väärtused
Sõprus ja suhted	Sotsiaalne kapital ja usaldus
Lemmikloomad ja loomade heaolu	Subjektiiivne heaolu
Keskkonnateadlikkus	Keskkonnateadlikkus

Unistus	Väärtuskategooria
Looduse kaitse ja taastamine	Keskkonnateadlikkus
Looduse ilu ja rahu	Keskkonnateadlikkus
Kliimamuutustega tegelemine	Keskkonnateadlikkus
Innovatsioon ja tehnoloogia	Teadus ja tehnoloogia
Teadus ja teadmised	Teadus ja tehnoloogia
Sotsiaalne õiglus ja võrdsus	Poliitika ja ühiskond
Sotsiaalne kaasatus	Poliitika ja ühiskond
Vähenenud vaesus ja töötus	Majanduslikud väärtused
Töötajate õigused	Poliitika ja ühiskond
Väärikas elu ja vanadus	Pere- ja soorollid
Elukvaliteet ja mugavus	Subjektiivne heaolu
Kohalikud tooted ja toidud	Majanduslikud väärtused
Kultuur ja traditsioonid	Identiteet ja kultuur
Kogukond ja naabrid	Sotsiaalne kapital ja usaldus
Sotsiaalne vastutus ja hoolivus	Poliitika ja ühiskond
Aeg ja tasakaal	Subjektiivne heaolu
Uued võimalused ja eneseareng	Haridus ja enesetäiendamine
Rahvusvaheline rahu ja sõja lõpp	Poliitika ja ühiskond
Kohalik majandus ja ettevõtlus	Majanduslikud väärtused
Tööstus ja teaduspõhine majandus	Teadus ja tehnoloogia
Linnade ja elukeskkonna kvaliteet	Füüsiline elukeskkond
Teadlik ja eetiline tarbimine	Keskkonnateadlikkus
Sotsiaalne innovatsioon	Poliitika ja ühiskond
Isiklik väärikus ja valikuvabadus	Identiteet ja kultuur
Ühiskondlik areng ja koostöö	Poliitika ja ühiskond